

การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนคร จังหวัดพิษณุโลก

The settlement and adaptation of Muslim in communities Phitsanulokmunicipality

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี เสนอภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาภูมิศาสตร์

ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี เรื่อง “การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมใน
เขตเทศบาลนคร จังหวัดพิษณุโลก” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรีฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.กัมปนาท ปิยะธำรงชัย ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรีการศึกษา สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลที่ได้เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก อิมามฮาฟิซซาฟี กุณนาบี , คุณนัสมา กุณนาบีและคุณนางเบอฮานานาใจ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการเก็บข้อมูลและตอบ แบบสอบถามที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้กำลังใจ และช่วยเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และช่วยเหลือด้านต่างๆในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุดผู้ศึกษาวิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และครอบครัวที่ช่วยเหลือ ในทุกๆด้านและให้กำลังใจ ในยามท้อแท้ทำให้ข้าพเจ้าผ่านอุปสรรคต่างๆได้ด้วยดี

นิตา พันยาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ชื่อเรื่อง	การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมใน เขตเทศบาลนคร จังหวัดพิษณุโลก
ผู้ศึกษาค้นคว้า	นิสา พันยาง
ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. กัมปนาท ปิยะธำรงชัย
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี วท.บ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2558
คำสำคัญ	การตั้งถิ่นฐาน การเคลื่อนย้าย ชาวมุสลิม

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อ.เมือง จังหวัดพิษณุโลก ชาวมุสลิมผู้นับถือศาสนาอิสลามกลุ่มแรกเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองพิษณุโลกตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2460 เขตเทศบาลพิษณุโลกบริเวณสี่แยกบ้านแขกมีชาวมุสลิมกลุ่มใหญ่อาศัยอยู่รวมกันอยู่อย่างเหนียวแน่นมาราว 60 – 70 ปี

วิธีการศึกษาในส่วนเส้นทางการเคลื่อนย้ายนั้นจะศึกษาเชิงประวัติจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานนั้นศึกษาด้วยเทคนิคสารสนเทศภูมิศาสตร์ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำแบบสอบถาม ในส่วนของการดำเนินชีวิตและการปรับตัวจะศึกษาโดยใช้ทักษะการสังเกต

ผลการศึกษารูปแบบและกระบวนการตั้งถิ่นฐานพบว่า การเคลื่อนย้ายของชาวมุสลิมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาได้แก่ระหว่างปีพุทธศักราช 2411-2453 , 2482-2488 , หลังปีพุทธศักราช 2500 บรรพบุรุษของชาวมุสลิมกลุ่มแรกๆ ที่มีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยเป็นชาวอินเดียในสมัยก่อนเดินทางมาจากชมพูทวีป การตั้งถิ่นฐานในเทศบาลนครพิษณุโลกนั้นระยะแรกเป็นแบบเกาะกลุ่ม ใกล้กับผู้นำศาสนาและมีจำนวนบ้านเรือนไม่มากนักและตอนหลังมีการตั้งถิ่นฐานตามผู้ที่ตั้งถิ่นอยู่ก่อนทำให้มีการขยายตัวออกของชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานนั้นมาจาก 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ส่วนการปรับตัวนั้นชาวมุสลิมมีการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมได้ดี มีการแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรมมีแสดงออกมาทางภาษา อาหารและการแต่งกาย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
1.7 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.8 กรอบแนวคิด.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน.....	6
2.2 ทฤษฎีและแนวคิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน.....	7
2.3 ทฤษฎีและแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน.....	12
2.4 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวสังคมวัฒนธรรม.....	15
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	21
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	21
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	21
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	21
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	24
4.1 ผลจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	24
4.2 เส้นทางการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน.....	31
4.3 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน.....	35
4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน.....	45
4.5 การดำเนินชีวิตและการปรับตัว.....	48
5 บทสรุป.....	54
สรุปผลการวิจัย.....	54
อภิปรายผลการวิจัย.....	56
ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	57
ภาคผนวก.....	60
ประวัติผู้วิจัย.....	75

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงคุณหมุมิต่อร้อยละประชากร.....	13
2 แสดงการระบุชื่อและนามสกุล.....	24
3 แสดงอายุของกลุ่มประชากร.....	25
4 แสดงสถานะครอบครัว.....	25
5 แสดงการนับถือศาสนา.....	25
6 แสดงการย้ายถิ่นฐาน.....	26
7 แสดงการย้ายถิ่นฐานแต่ละช่วงเวลา.....	26
8 แสดงการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัย.....	27
9 แสดงการใช้สอยที่อยู่อาศัย.....	27
10 แสดงการแต่งงาน.....	28
11 แสดงการเลือกคู่ครอง.....	28
12 แสดงความสะดวกในการประกอบศาสนกิจ.....	28
13 แสดงการเดินทางไปประกอบพิธีทางศาสนิกที่มัสยิด.....	29
14 แสดงความถี่ในการประกอบศาสนิกที่มัสยิด.....	29
15 แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน.....	30
16 แสดงการคบเพื่อนกลุ่มอื่นๆ.....	30
17 แสดงการเปลี่ยนอาชีพ.....	30
18 ข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน.....	42

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 พื้นที่ศึกษา เขตเทศบาลนคร อ.เมือง จ.พิษณุโลก.....	3
2 กรอบความคิดของงานวิจัย.....	5
3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	23
4 เส้นทางการย้ายถิ่นฐานของชาวมุสลิมในจังหวัดพิษณุโลกสมัยราชกาลที่ 5.....	32
5 เส้นทางการย้ายถิ่นฐานของชาวมุสลิมในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2.....	33
6 เส้นทางการย้ายถิ่นฐานของชาวมุสลิมหลัง พ.ศ. 2500.....	34
7 การตั้งถิ่นฐานบริเวณสี่แยกบ้านแขก.....	36
8 การตั้งถิ่นฐานบริเวณตลาดใต้.....	37
9 การตั้งถิ่นฐานบริเวณโรงสีใต้.....	38
10 การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม หลังปีพุทธศักราช2500-2558 บริเวณสี่แยกบ้าน...	40
11 การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม หลังปีพุทธศักราช2500-2558 บริเวณตลาดใต้.....	40
12 การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม หลังปีพุทธศักราช2500-2558 บริเวณโรงสีใต้.....	42
13 ผลสรุป Average Nearest Neighbor.....	43
14 ชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่.....	44
15 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานก่อนปี พ.ศ. 2500.....	45
16 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานปี พ.ศ. 2501-2535.....	46
17 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานปี พ.ศ. 2536-2558.....	47
18 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในแต่ละด้าน.....	48
19 กราฟแสดงการเลือกคู่ครองของชาวมุสลิมในปัจจุบัน.....	49
20 กราฟแสดงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของชาวมุสลิม.....	51
21 กราฟแสดงการคบหาสมาคมกับคนกลุ่มอื่น.....	51
22 กราฟแสดงการถือครองและกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	52
23 กราฟแสดงการใช้ประโยชน์ที่อยู่.....	53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การตั้งถิ่นฐานแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ พื้นที่ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว การตั้งถิ่นฐานจะเกิดขึ้นเมื่อมีการอยู่อาศัยร่วมกันในสังคม มนุษย์จะมีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพื่อให้มีความเหมาะสมสามารถดำรงชีวิต การตั้งถิ่นฐานจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเชิงพื้นที่ซึ่งจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยแวดล้อม ทางกายภาพ สภาพวัฒนธรรม และองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ โดยกลุ่มคนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจะอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ใหม่จะมีการปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่นั้นๆ ไม่ว่าจะ เป็นวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีอยู่ในถิ่นเพื่อความอยู่รอด แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์และความเชื่อในกลุ่มของตัวเองไว้อย่างเหนียวแน่นเช่น ชาวไทยมุสลิมก็ถือว่าเป็นกลุ่มชนที่มีการตั้งถิ่นฐาน คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์อย่างชัดเจน

ชาวมุสลิมมีการติดต่อค้าขายกับประเทศไทยมาช้านานตั้งแต่สมัยสุโขทัยแต่ไม่พบหลักฐานแน่ชัด ส่วนในสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มมีการติดต่อค้าขายกับประเทศในตะวันออก มีหลักฐานอย่างแน่นอนปรากฏตามจดหมายเหตุโบราณว่าในสมัยนั้นเรียกชาวมุสลิมว่า "แขกเทศ" ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณตั้งแต่สะพานประตูจินด้านตะวันตกของกรุงศรีอยุธยาไปจนถึงหลังวัดนางมุกและยังมีการกวาดต้อนประชากรระหว่างเกิดสงคราม

ทั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็มีการเคลื่อนย้ายจากสงครามและมีการผนวกกับปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูลเข้ากับประเทศไทย ชาวมุสลิมในประเทศไทยนั้นจึงประกอบไปด้วยหลายคนเชื้อชาติ มักนิยมตั้งถิ่นฐานในเมืองขนาดใหญ่และแหล่งการค้า ลักษณะสังคมจะประกอบไปด้วยคนกลุ่มเดียวกัน ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมเดียวกัน

ชาวมุสลิมผู้นับถือศาสนาอิสลามกลุ่มแรกเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองพิษณุโลกตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2460 เป็นมุสลิมกลุ่มชีอะห์ ต่อมาปีพุทธศักราช 2489 มีมุสลิมนิกายซุนนีเข้ามาค้าขายบริเวณหลังตลาดใต้ จึงมีกูโบร์ (สุสานมุสลิม) และร้านค้าของชาวมุสลิมจำนวนมากตั้งอยู่ ปัจจุบันชาวมุสลิมทั้งสองกลุ่มอพยพแยกย้ายกระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ เขตเทศบาลพิษณุโลก บริเวณสี่แยกบ้านแขกมีชาวมุสลิมกลุ่มใหญ่อาศัยอยู่รวมกันอย่างเหนียวแน่นมาราว 60 – 70 ปี เป็นชาวมุสลิมนิกายซุนนีทั้งหมด มีมัสยิดปากีสถาน สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมุสลิมสร้างแล้วเสร็จตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2523

ในปัจจุบันเมืองพิษณุโลก มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ชาวมุสลิมมีการปรับตัวเข้ากับสังคมและสามารถประกอบอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหรือได้รับโอกาสทางการศึกษาเทียบเท่ากับทุกคนในสังคม ทั้งนี้บริเวณเทศบาลพิษณุโลกมีความน่าสนใจตรงที่เป็นย่านที่รวมสามวัฒนธรรม มีทั้งพุทธ มุสลิม และคริสต์ ซึ่งยังคงเอกลักษณ์และความเชื่อของตัวเองไว้ แต่กลับมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างลงตัว ดังนั้นลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเมืองพิษณุโลกจึงมีเรื่องที่น่าสนใจถึงความเป็นมาพื้นหลังการเคลื่อนย้าย พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันว่ามีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ปัจจัยทางด้านใดกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเหล่านั้น การปรับตัวเข้ากับการดำเนินชีวิตภายใต้สังคมต่างวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง

1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา

เพื่อศึกษารูปแบบและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อ.เมือง จังหวัดพิษณุโลก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงเส้นทางความเป็นมา ปัจจัยที่มีผลต่อการรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน แนวทางการปรับตัวให้เข้ากับสังคมรอบข้างของชาวมุสลิมในพื้นที่

อีกทั้งใช้เป็นปัจจัยในการลงทุนด้านเศรษฐกิจได้เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระบบเศรษฐกิจและสังคม การกระจายรายได้และความเป็นอยู่ขึ้นอยู่กับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานถือว่าการตั้งถิ่นฐานเป็นจุดแรกที่บ่งบอกถึงการลงทุน

1.4 ขอบเขตของงานวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษารูปแบบกระบวนการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันอย่างไรตามช่วงเวลา

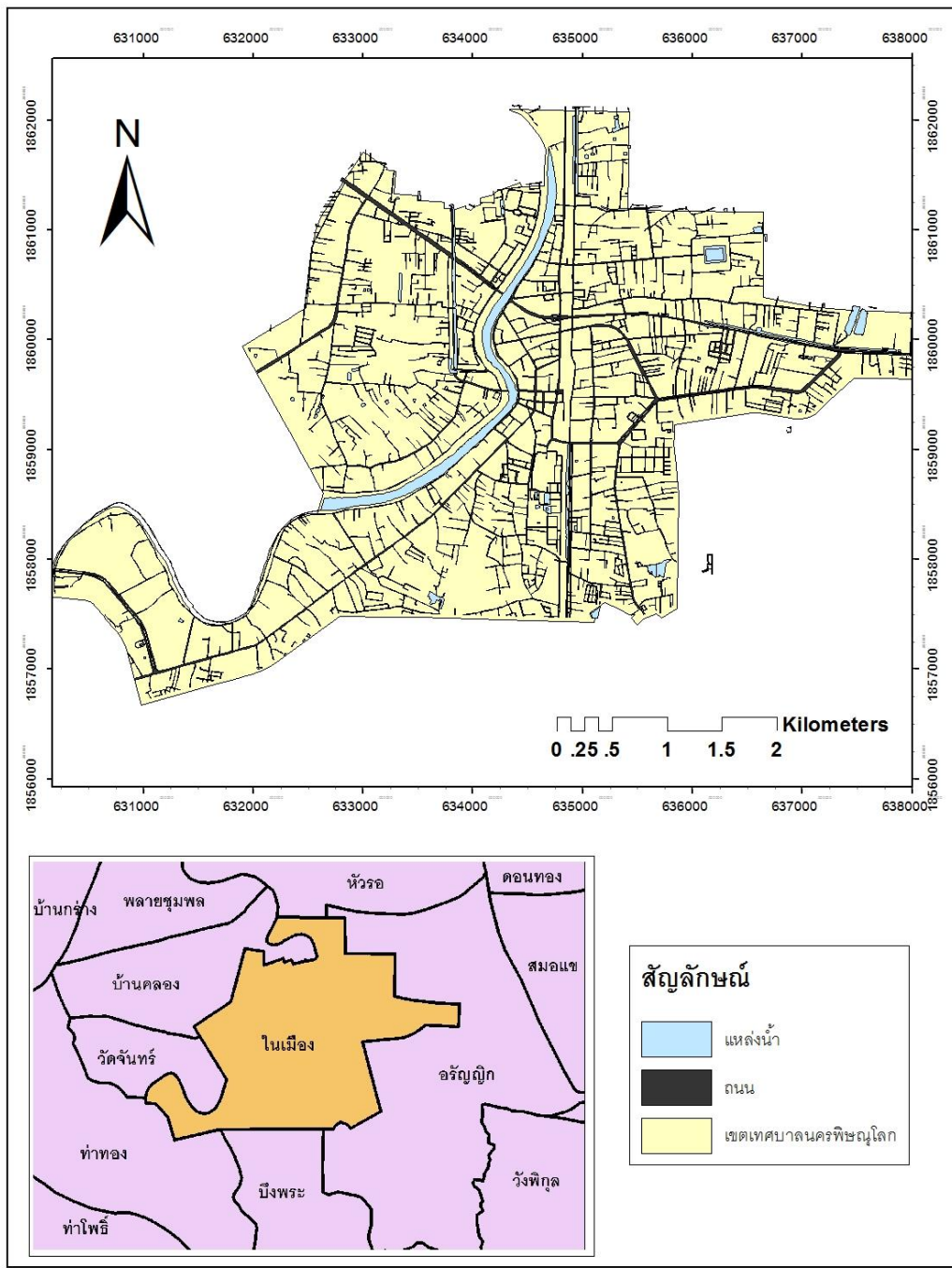
2) ศึกษาปัจจัยโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและลักษณะทางกายภาพที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานแต่ละช่วงเวลา

3) ศึกษาวิถีชีวิตและการปรับตัว การปรับตัวเข้ากับสังคมที่แตกต่างทางความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม

1.4.2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

เทศบาลนครพิษณุโลก อ.เมือง จ.พิษณุโลก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ภาพ 1.1)

เทศบาลนครพิษณุโลก

ภาพ 1.1 พื้นที่ศึกษา เขตเทศบาลนคร อ.เมือง จ.พิษณุโลก

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

- 1) ก่อนปี พ.ศ. 2500 เป็นช่วงที่มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมในเมืองพิษณุโลก (ตามที่มีบันทึก)
- 2) พ.ศ. 2501- พ.ศ. 2535 เป็นช่วงเวลาที่เริ่มมีการตั้งมัสยิด (พ.ศ. 2523) มีประชากรหนาแน่นขึ้น
- 3) พ.ศ. 2536 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) มีการค้าในชุมชนหนาแน่นขึ้นมีเขตเศรษฐกิจ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้คนในพื้นที่ศึกษา

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเข้าอยู่อาศัยครอบครองพื้นโลกของมนุษย์ โดยอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มชนนั้นๆ

การย้ายถิ่นฐาน (Migration) หมายถึง การเคลื่อนย้ายทางประชากรจากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่หนึ่งโดยมีผลกระทบจากปัจจัยรอบด้าน โดยมีเหตุผลทางการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา

การปรับตัว หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมแหล่งที่อยู่ เพื่อความกลมและการอยู่รอด

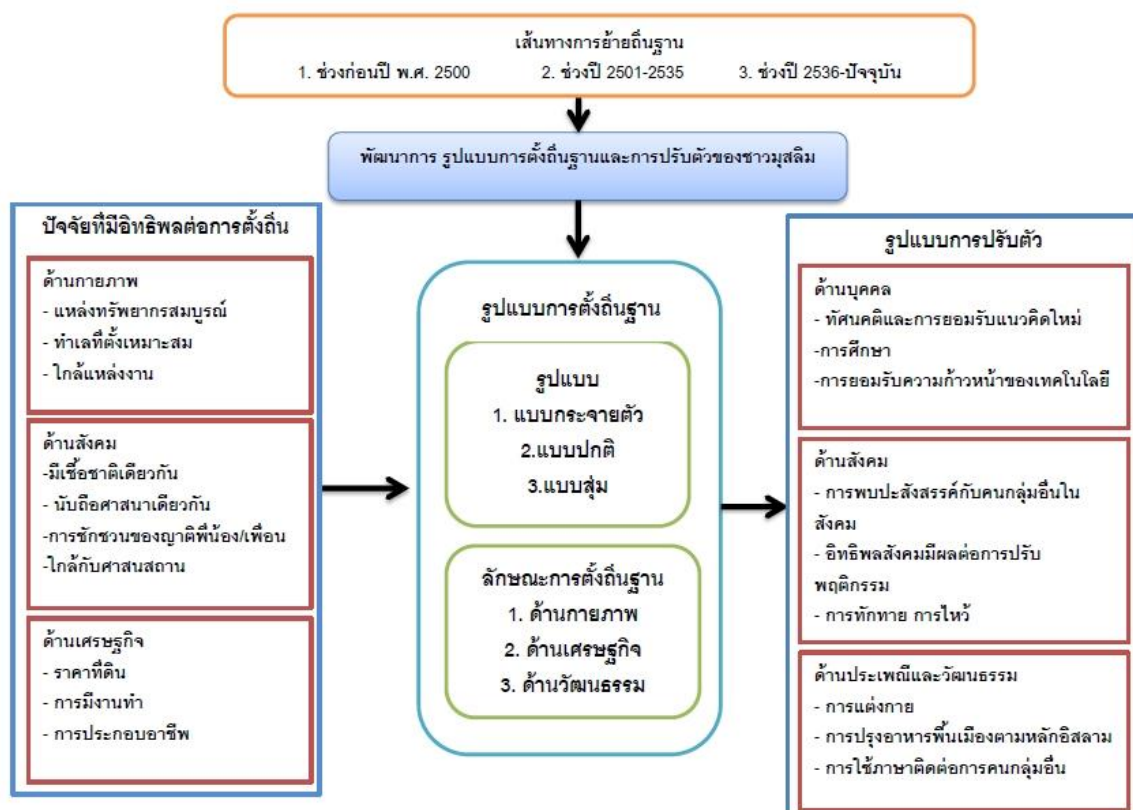
ชาวมุสลิม หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งหมายถึงผู้ที่น้อมรับและยอมจำนนต่อพระองค์อัลลอฮ์ เจ้าเพียงองค์เดียว (มยุรา วงษ์สันต์ (อาอิชะห์ มุเนียร์), 2546)

1.7 สมมติฐานของการวิจัย

1. ชาวมุสลิมมีการตั้งถิ่นฐานเป็นแบบเกาะกลุ่ม มีการรับวัฒนธรรมรอบข้างและปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างกลมกลืน
2. ปัจจัยที่ส่งผลให้มีการย้ายถิ่นฐานคือปัจจัยทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ

1.8 กรอบแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครจังหวัดพิษณุโลก มีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพ 1.2

ภาพ 1.2 กรอบความคิดของงานวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิม บริเวณเขตเทศบาลนครเมืองพิษณุโลก อ.เมือง จังหวัดพิษณุโลก ทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นลำดับ ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน
- 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
- 2.3 ทฤษฎีและแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน
- 2.4 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน

2.1.1 ความหมายของการตั้งถิ่นฐาน

Chorley and Haggett (อ้างใน ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2536) ได้อธิบายการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ หมายถึง มวลรวมอันซับซ้อนซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม แหล่งตั้งถิ่นฐานคือรูปแบบที่มองเห็นชัดเจนในภูมิประเทศเป็นการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพื้นที่ในอดีต จึงเน้นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทฤษฎีต่างๆ ที่มนุษย์เข้าครอบครองพื้นที่ และยังคงศึกษารูปแบบและการกระจายของแหล่งตั้งถิ่นฐาน ลักษณะของแหล่งตั้งถิ่นฐานและมักวิเคราะห์ไปในเชิงสัมพันธ์กับรูปแบบด้านกายภาพ

ผศ. นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล (2528) การตั้งถิ่นฐาน(settlement) หมายถึงการสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โดยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในการตั้งถิ่นฐานจะมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คน และพื้นที่ ส่วนประกอบสำคัญของลงมาคือการจัดต่อระหว่างกันและกัน การใช้บริการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในกลุ่มชนนั้นๆ การที่มนุษย์ย้ายเข้าไปในดินแดนใหม่ด้วยเหตุผลไม่ว่าจะเป็นเหตุผลด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา การอพยพอาจจะมีทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

องค์การสหประชาชาติ (อ้างใน จริยาพร รัชมีแพทย์, 2544) การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ หมายถึง องค์การซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นจำนวนมากให้ทำหน้าที่อันซับซ้อนภายใต้สภาพแวดล้อมธรรมชาติทั้งองค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้น และองค์ประกอบธรรมชาติรวมกันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่ตั้งใช้เป็นแหล่งดำเนินชีวิต เลี้ยงดูครอบครัว ประกอบอาชีพ ตลอดจนแสวงหาการอยู่ดีกินดีทางด้านกายภาพ จิตใจ และสติปัญญา

2.2 ทฤษฎีและแนวคิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

2.2.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในชนบท (Pattern of Settlement)

การตั้งบ้านเรือนของคนไทยในชนบท ถ้าพิจารณาในลักษณะทางกายภาพแล้ว สามารถแบ่งได้หลายแบบ ได้แก่

1. **รูปแบบเรียงยาว (Linear pattern)** ประชากรจะตั้งบ้านเรือนกระจายเรียงยาวไปตามเส้นทางที่ใช้สัญจรไปมาเป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นทางน้ำหรือทางบกโดยจะพบเป็นจำนวนมากในภาคกลางของประเทศไทย การตั้งถิ่นฐานแบบนี้พิจารณาเป็นแบบย่อยได้อีก

1.1 **รูปแบบเรียงยาวเดี่ยว** จะพบบ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้ทางสัญจรทั้งสองข้างทางเป็นแนวยาว โดยจะกระจายอยู่ห่างๆกัน

1.2 **รูปแบบเรียงซ้อน** บ้านที่อยู่ทั้งสองฝาก ทั้งทางน้ำและทางบก จะมีลักษณะแบบจับคู่ เนื่องจากได้มีการขยายครอบครัวหรือมีการอพยพเข้าชุมชน เป็นชุมชนที่ตั้งมาเป็นเวลานาน ชุมชนแบบนี้ถ้าตั้งอยู่ทำเลดี เช่น มีคลองมาบรรจบ บ้านเรือนก็ตั้งหนาแน่นโดยเรียงซ้อนกันหลายชั้น และถ้ามีคลองมาบรรจบเป็นช่วงๆ ก็จะมีรูปร่างโค้งตรงที่คลองมาบรรจบ บางครั้งเรียกชุมชนที่โค้งเป็นช่วงๆนี้ว่ารูปแบบเรียงยาวฝักถั่ว

2. **รูปแบบรวมกลุ่ม (Cluster pattern)** การตั้งถิ่นฐานรูปแบบนี้สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งมักจะมีการตั้งบ้านเรือนบริเวณที่มีลักษณะเด่นทางภูมิศาสตร์ที่ไม่จำเป็นต้องใกล้เส้นทางคมนาคมก็ได้ โดยสามารถพิจารณาเป็น 2 แบบ คือ

2.1 **รูปแบบรวมกลุ่มอย่างสุ่ม** เป็นการกระจายตัวของบ้านเรือนที่ไม่มีระเบียบ เกิดจากความพอใจของผู้สร้างจะกระจายจากถิ่นเดิมออกมา ส่วนมากจะพบตามหมู่บ้านที่ตั้งมาเป็นเวลานาน

2.2 **รูปแบบรวมกลุ่มอย่างมีระเบียบ** เป็นหมู่บ้านสมัยใหม่บ้านแต่ละบ้านแต่ละหลังมีเส้นทางถนนตัดผ่านมีสะดวกในการติดต่อ

3. **รูปแบบโดดเดี่ยว (Isolate pattern)** เป็นการตั้งบ้านเรือนอยู่โดดเดี่ยว แต่ละบ้านอยู่ห่างกันพอประมาณเห็นได้ชัดเจนในบริเวณท้องทุ่งนาหรือป่า การติดต่อกับภายนอกมีน้อยแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ

3.1 รูปแบบโดดเดี่ยวอย่างสุ่มหรือแบบกระจาย พบในบริเวณที่มีการบุกเบิกใหม่ๆ เช่น บริเวณที่มีการไร่เลื่อนลอย (shifting cultivation) หมู่บ้านเชิงเขา กลุ่มนี้มีโอกาสที่จะเคลื่อนย้ายหรือปล่อยบ้านทิ้งได้ ถ้าการทำมาหากินไม่ประสบผลสำเร็จหรือดินและน้ำไม่อุดมสมบูรณ์

3.2 รูปแบบโดดเดี่ยวอยู่ในที่ทำกิน (Single farmstead) เป็นผู้ประกอบกิจการทางด้านเกษตรกรรมและมีบ้านอยู่ในที่นั้นด้วย บ้านเรือนแต่ละหลังตั้งอยู่ไม่ห่างไกลกันมากนัก ไม่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน และมักจะตั้งอยู่บนที่ดอน ในชนบทไทยมีหมู่บ้านแบบนี้อยู่ทุกภาค ส่วนใหญ่จะเป็นการเกษตรแบบผสม คือมีทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เดียวกัน แต่ขนาดของพื้นที่และเครื่องมือประกอบกิจการจะแตกต่างกันไปจากในต่างประเทศมาก (สากล สถิติวิทยานันท์, 2532, หน้า6-7)

2.2.2 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในเมือง

การตั้งถิ่นฐานในเมืองแบ่งรูปแบบออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. **การตั้งถิ่นฐานที่ไม่มีการวางแผน** เป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของเมืองทั่วไปในปัจจุบัน ที่มีลักษณะการสร้างที่ไม่ได้วางแผนมาก่อน ทั้งนี้เพราะการสร้างบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่มเพื่อความปลอดภัย เพื่อให้คนที่อยู่อาศัยได้ใกล้ชิดกัน การไปมาหาสู่กันมักจะใช้การเดินทางหรือสัตว์พาหนะ ซึ่งมีผลทำให้ระยะทางต่างๆ ไม่ไกลกันมากนักโดยเป็นระยะทางสั้น ต่อมาเมื่อประชากรเมืองเพิ่มขึ้นความจำเป็นที่ต้องขยายเมืองในแง่ที่อยู่อาศัย ที่ประกอบอาชีพด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการตัดสินใจเรื่องการใช้ที่ดินในเขตเมืองจะกระทำโดยเอกชนหลายกลุ่ม หลายอาชีพ โดยไม่มีการวางแผนอย่างละเอียดรอบคอบ หรือไม่มีเป้าหมายของชุมชนเป็นแนวปฏิบัติ การขยายตัวของเมืองจึงขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับปัจจัยทางพื้นที่ เช่น บริเวณที่พื้นที่ราบ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีผลทำให้ศูนย์กลางการค้า อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การจัดสร้างที่อยู่อาศัยได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างหนาแน่นตามไปด้วย ในที่สุดการตั้งถิ่นฐานที่ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าในด้านการใช้ที่ดินประเภทนี้ จะเกิดปัญหาที่ตามมาในปีการ ดังจะเห็นได้ว่าเมืองใหญ่ๆหลายเมืองของโลกมีประชากรอาศัยอยู่อย่างแออัด สกปรก ไม่มีความเป็นระเบียบ ปัญหาที่ตามมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับมลพิษต่างๆ ทั้งในด้านอากาศ พื้นดิน และพื้นน้ำนอกจากนี้ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการจราจร เนื่องจากการ

เดินทางไปมาในเขตเมืองใหญ่ๆ ไม่สะดวกมีปัญหาดังกล่าวมากขึ้นทุกขณะแต่ประชากรยังรวมอยู่กันอย่างหนาแน่น

2. การตั้งถิ่นฐานที่มีการวางแผน เป็นการตั้งถิ่นฐานที่มีขึ้นในระยะหลัง โดยเริ่มมีการวางแผนการใช้ที่ดินประมาณ 20 ปีมาแล้ว หลังจากที่เกิดปัญหาตามเมืองต่างๆ ของโลกที่ไม่ได้มีการวางแผนการใช้ที่ดินมาก่อน ทั้งนี้เพราะจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี การขยายพื้นที่จึงมีความจำเป็น ดังนั้นในการสร้างเมืองในระยะหลังหรือการขยายพื้นที่บางส่วนในเขตเมืองมักจะมีการวางแผนหรือกำหนดผังแม่บทเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ในแต่ละบริเวณเพื่อเป็นการเตรียมการขยายเมืองในอนาคต สำหรับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของเมืองที่มีการวางแผนแบ่งได้ดังนี้คือ

2.1 การตั้งถิ่นฐานแบบวงกลม (Radial Settlement หรือ Radioconcentric Plan) หรืออาจเรียกว่าการตั้งถิ่นฐานแบบใยแมงมุม (Spider's Web Settlement) เป็นการกำหนดบริเวณศูนย์กลางของเมืองที่มีองค์ประกอบกิจกรรมธุรกิจการค้า พิพิธภัณฑ์ ธุรกิจการเงิน สถานบันเทิงต่างๆ ให้เป็นวงกลมอยู่ใจกลางเมืองและการสร้างถนนสายหลักเป็นเส้นตรงจากศูนย์กลางของเมืองเป็นรัศมีออกไปทุกทิศทางโดยรอบนอกจากนี้ยังสร้างถนนสายรองเป็นวงกลมล้อมรอบศูนย์กลางเป็นวงๆ โดยถนนนี้จะสร้างเชื่อมกับถนนสายหลักที่เป็นรัศมีออกจากเมือง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการคมนาคมติดต่อ โดยไม่ต้องเสียเวลาเริ่มต้นศูนย์กลางของเมืองและระยะทางจากศูนย์กลางไปยังบริเวณโดยรอบเป็นระยะทางที่สั้น

2.2 การตั้งถิ่นฐานแบบกริดหรือแบบตารางเหลี่ยม (Gridiron Plan หรือ Checkerboard) การตั้งถิ่นฐานแบบนี้เป็นการวางผังเมืองโดยใช้ถนนเป็นแนวตัดกันเพื่อให้เกิดพื้นที่รูปตารางเหลี่ยมผังเมืองจะมีลักษณะเป็นตอนหรือเป็นส่วน (Block) ซึ่งสะดวกในการปกครองและในแง่การใช้ที่ดินเพื่อประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่ละชนิด เช่น ใช้เป็นย่านการค้า ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย และอื่นๆ เป็นต้น ลักษณะการวางผังเมืองแบบนี้ สามารถที่จะจัดให้รับลมและแสงอาทิตย์ได้เต็มที่ตลอดแนวของถนน แต่มักจะมีปัญหาในด้านารคมนาคมจากใจกลางเมืองที่ติดต่อกับบริเวณรอบนอก เพราะไม่มีถนนสายใหญ่ๆ ออกจากเมืองหรือถนนเชื่อมช่วยย่นระยะทางในการติดต่อ

2.3 การตั้งถิ่นฐานตามแนวยาวของเส้นทางคมนาคม (Linear Town) เป็นลักษณะการวางผังเมืองขนาดเล็ก กำหนดให้การใช้ที่ดินเป็นลักษณะรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากและแต่ละสี่เหลี่ยมจะมีถนนสายเล็กเป็นแนวแบ่ง การตั้งถิ่นฐานทั้งหมดอยู่ในระยะห่างจากทางรถไฟ หรือถนนสายหลักที่เป็นถนนธุรกิจ (Busy Road) ประมาณ 2 กิโลเมตรและสร้างเป็นแนวยาวตามถนนเป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร สำหรับบริเวณที่เป็นศูนย์กลางทางด้านการค้า อุตสาหกรรม ที่ทำการของรัฐ

จะอยู่ตามแนวยาวของถนนสายหลัก และสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางธุรกิจ ร้านค้า สรรพสินค้า จะมี
 ทุกๆ ระยะทางที่ห่างกันประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งการวางแผนวิธีนี้ควรจะเป็นเมืองที่มีประชากร
 ประมาณ 20,000คน (นำพวัลย์ กิจวัชรกุล, 2528, หน้า 91-96)

2.2.3 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางพื้นที่

ทฤษฎีการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ของไบลันด์ นักภูมิศาสตร์ชาวสวีเดน ชื่อไบลันด์ได้พยายาม
 เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานในแนวทางใหม่ เขาสังเกตว่านอกจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจแล้ว
 ยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญต่อการตั้งถิ่นฐานอีกมาก เช่น ความช่วยเหลือทางเทคนิค ความสนใจของผู้
 ตั้งถิ่นฐานเองและความจำเป็นพื้นฐานบางอย่าง เช่น โรงเรียน ร้านค้า และที่พักผ่อนดังนั้นในบาง
 สถานที่และบางเวลา บริเวณที่อุดมสมบูรณ์และอยู่ใกล้เคียงแหล่งตั้งถิ่นฐานแล้วและเหมาะแก่การ
 ตั้งถิ่นฐานกลับถูกมองข้ามไปก็ได้ ในทางตรงข้ามทำเลบางแห่งในแหล่งไกลๆที่มีสภาพแวดล้อม
 ธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยกลับได้รับการตั้งถิ่นฐานอย่างน่าแปลกใจ

ไบลันด์จึงใช้วิธีสร้างแบบจำลองเทียม (simulation) ขึ้นมาศึกษาการตั้งถิ่นฐานทางบริเวณ
 ตอนเหนือของสวีเดนที่เรียกว่าแลปป์แลนด์ (Lapland) โดยกำหนดเอาจุดแรกเริ่มคือ ราว ค.ศ.
 1867 อันเป็นระยะที่ยังมีผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานน้อยเหลือเกิน เขาเรียกกลุ่มตั้งถิ่นฐานแรกรุ่งพ่อแม่ การ
 ขยายตัวของ การตั้งถิ่นฐาน ส่วนใหญ่เกิดจากคนรุ่นหลังคือรุ่นลูกหลานแทนที่จะเกิดจากคนรุ่น
 เดียวกันเขาได้พิจารณาถึงแนวทางต่างๆ ที่จะทำให้การตั้งถิ่นฐานขยายตัว จึงสมมติว่าพื้นที่
 ทั้งหมดมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพเหมือนกัน และเข้าถึงสะดวกเหมือนกัน จึงน่าจะเป็นแหล่งตั้ง
 ถิ่นฐานได้ โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของลักษณะดินที่ดีและอากาศที่เหมาะสม ต่อมาเขาคิดถึง
 ปัจจัยอื่นๆอีก เช่น ระยะห่างจากถนน โบสถ์ และตลาดหรือ หนองบึง และการแข่งขันกับบริเวณการ
 ตั้งถิ่นฐานแล้วหลังจากนั้นไบลันด์ได้อธิบายถึงการตั้งถิ่นฐานอย่างง่ายๆ ดังนี้

1. ความเป็นไปได้ในแบบแรกเขาเรียกว่า แบบจำลองที่ ๑ (แบบ ก) การตั้งถิ่นฐาน
 จะเกิดขึ้นเป็นเส้นตรงตามชายแดนที่ขยายออกไป การตั้งถิ่นฐานแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากจุดเริ่มต้น
 เรียกว่าผลกระทบจากความใกล้เคียง (neighborhood effect) แสดงออกอย่างชัดแจ้งคือ บริเวณ
 ใกล้เคียงจะได้รับอิทธิพลมากกว่าส่วนที่อยู่ไกลออกไปกระบวนการขยายตัวการตั้งถิ่นฐานจะ
 เป็นไปอย่างเข้มข้นบ้างและบางเวลาก็อยู่ในสภาพอ่อนล้าหลักการเบื้องต้นของการขยายแหล่งตั้ง
 ถิ่นฐานแบบนี้คือ พื้นที่จะถูกจับจองจากผู้ที่อยู่พหุมาจากแหล่งเดิม และที่ใกล้จะถูกจับจองก่อน
 บริเวณที่อยู่ไกลออกไปถ้าจุดหนึ่งจุดใดไม่สามารถขยายตัวไปจับจองบริเวณใกล้เคียงได้ ก็จะส่ง
 กำลังสู่ที่ถัดไป ดังนั้นการขยายตัวในลักษณะนี้จะสะท้อนออกไปเหมือนคลื่นในแต่ละทิศทาง ด้วย
 เหตุนี้การตั้งถิ่นฐานเดิมก็น่าจะปรากฏอยู่เป็นแนวยาวและค่อยๆขยายตัวเข้าไปสู่ภายในแผ่นดิน

2. **แบบที่จำลองที่ ๒ (แบบ ข)** ผิดไปจากแบบแรกคือ การขยายตัวเป็นแบบวงกลม ซ้อนกันหรือแผ่ออกไปเป็นรัศมีจากจุดศูนย์กลางเดียว แทนที่จะเกิดความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้อพยพรุ่นแรกกับรุ่นลูกหลานจะเห็นได้ว่าการขยายตัวแผ่ออกเหมือนละลอกน้ำในสระ การขยายพื้นที่ในแต่ละเสี้ยว เมื่อคลื่นขยายออกจะเท่ากับเพิ่มจำนวนแหล่งตั้งถิ่นฐานขึ้นเป็นทวีคูณ การขยายตัวออกจากวงกลมเดียวสะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของแหล่งตั้งถิ่นฐานจากประชากรในแต่ละรุ่น ไบลูนต์เรียกการเพิ่มจำนวนการตั้งถิ่นฐานแบบนี้ว่า clone colonization เพราะการตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรเดิม (ประชากรท้องถิ่น) มิใช่พวกที่อพยพใหม่

3. **แบบจำลองที่ ๓ (แบบ ค)** เป็นการขยายตัวในลักษณะเสี้ยวหรือขั้น คือมีความสัมพันธ์กับแหล่งตั้งถิ่นฐานเดิมอยู่ เพราะขยายสาขาออกมาในลักษณะใกล้เคียงที่สุดเข้าไป คือส่งผู้คนออกไปตั้งถิ่นฐานที่ใกล้ที่สุดก่อนและต้องเป็นบริเวณที่ปราศจากการแข่งขันหรืออยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มอื่นรอบๆ ไบลูนต์เรียกการตั้งถิ่นฐานลักษณะนี้ว่าการตั้งนิคม “pure clone colonization” เพราะยังมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับนิคมเดิม ในแง่จำนวนนิคมที่จะสร้างใหม่ที่ส่งออกไปจากแหล่งเดิม หลักการเบื้องต้นอันกำหนดรูปแบบการขยายตัวการตั้งถิ่นฐานแบบนี้คือต้องปราศจากการแย่งชิงที่ดินจากผู้ตั้งนิคมรุ่นแรกอันมาจากแหล่งตั้งถิ่นฐานอื่น สมมติว่าเกิดมีพื้นที่อันเหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานในเวลาเดียวกันสองแห่งหรือมากกว่านั้น ต้องใช้การตัดสินใจแบบสุ่มเลือกพื้นที่อันเหมาะสมที่สุดในการตั้งนิคมต่อไป

4. **สมมติว่าโอกาสอันเท่าเทียมกันในการขยายตัวรอบด้านมีอุปสรรค** ไบลูนต์ก็เสนอแบบจำลองอีกแบบจำลองอีกแบบให้เลือก (แบบ ง) แหล่งตั้งถิ่นฐานเดิมส่งผู้ตั้งนิคมใหม่ออกไปเป็นเสี้ยว แต่ก็ประสบอุปสรรคคือ ทรัพยากรในแต่ละพื้นที่มีต่างกัน แนวชายแดนของแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานจึงขยายออกไม่เท่ากัน แบบจำลองนี้ได้ใช้กับพื้นที่ที่เป็นบดบัง หรือแบบทแยงมุมนั้นคือต้องไม่ปล่อยให้ว่างเฉยๆ ก่อนที่จะขยายนิคมออกไป นี่คือการขยายของตัวเมืองโดดๆจนกลายเป็นเขตมหานครโดนการเกิดชานเมืองขึ้นในชนบทรอบๆ ในระยะแรกและค่อยๆเข้มข้นในระยะต่อมา (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2536, หน้า 86-88)

2.2.4 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

ฟรานส์ โบแอส (Franz Boas) เชื่อว่ากลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมคล้ายกันจะเป็นกลุ่มชนที่มีความสนิทสนมกันและมีความสัมพันธ์กันมาก่อน วัฒนธรรมหรือระบบสัญลักษณ์แพร่กระจายออกไปเพราะคนย้ายถิ่นฐานและนำเอาวัฒนธรรมเก่าติดตัวไปด้วยหรือเพราะจากถิ่นอื่นมาติดใจ วัฒนธรรมของคนกลุ่มนี้และขอยืมวัฒนธรรมไปใช้เขาไม่เชื่อว่าคน 2 กลุ่มที่ห่างไกลกัน ต่างคนต่าง

ค้นคิดวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงเหล่านี้ขึ้นมาเองวัฒนธรรมหรือลักษณะของวัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

1. วัฒนธรรมแบบวัตถุ เช่น ถ้วย ชาม บ้าน เป็นสิ่งของที่จับต้องได้
2. วัฒนธรรมแบบไม่ใช่วัตถุ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ซึ่งจับต้องไม่ได้ แต่มีลักษณะของตัวเองโดยเฉพาะ (อมรา พงศาพิชญ์, 2534)

2.3 ทฤษฎีและแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

2.3.1 เทรวาร์ตา (trewartha) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานไว้ 3 ประการที่สำคัญคือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพทางธรรมชาติ (Natural Factors) อันได้แก่ สภาพภูมิประเทศ อากาศ ดิน แหล่งน้ำ แร่ธาตุ เป็นต้น
2. ปัจจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural Factors) ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ การเมืองทัศนคติ เป็นต้น
3. ปัจจัยเกี่ยวกับประชากร (Demographic Factors) ได้แก่ ความแตกต่างของประชากร เกี่ยวกับการเกิด การตาย การย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น

2.3.2 คลาร์ก (Clarke) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลเกี่ยวกับการกระจายของประชากรและการตั้งถิ่นฐาน คือ อิทธิพลจากธรรมชาติ กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ประวัติความเป็นมาของประชากร และอิทธิพลทางสังคม เป็นต้น (อึ้งโน นัาพวัลย์ กิจรักษ์กุล, 2528)

2.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐาน

อิทธิพลต่างๆที่มีผลกระทบต่อการตั้งถิ่นฐานนั้นเราสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.) อิทธิพลจากด้านกายภาพทางภูมิศาสตร์

1.1 แหล่งน้ำ น้ำเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรกในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ ทั้งใช้ในการอุปโภค บริโภค อีกทั้งยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมอีกด้วย ดังนั้นเมื่อมีชุมชนมักมีแหล่งน้ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นอดีตหรือปัจจุบันจะพบชุมชนอยู่ใกล้ริมน้ำเสมอ

1.2 ดิน ดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกเพื่อการดำรงชีพ ดังนั้นการเลือกพื้นที่ตั้งถิ่นฐานจึงต้องเลือกดินที่เหมาะสมแก่การเกษตร นอกจากนี้บริเวณที่เหมาะสมกับทุ่งก็สำคัญต่อการทำปศุสัตว์เช่นกัน

1.3 สภาพภูมิประเทศ จะประกอบไปด้วยหลายรูปแบบ

1.3.1 ที่ราบลุ่มแม่น้ำและที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำ บริเวณนี้จะมีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นกว่าบริเวณอื่นๆ เพราะเชื้ออำนวยต่อความสะดวกและมีประโยชน์อย่างมากในชีวิตประจำวัน

1.3.2 ที่ราบฝั่งทะเล ทะเลเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดการตั้งถิ่นฐาน คือการคมนาคมสะดวกและอากาศ อากาศบริเวณชายฝั่งเหมาะแก่อยู่อาศัยมากกว่าภายในแผ่นดินใหญ่และการคมนาคมจะกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญในการขนส่งสินค้า

1.4 ภูมิอากาศ จะประกอบไปด้วย ความร้อนจากดวงอาทิตย์ อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน โดยความร้อนจากดวงอาทิตย์จะสัมพันธ์กับอุณหภูมิ อุณหภูมิที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐานอยู่ระหว่าง 10 องศาเซลเซียส ถึง 30 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดไม่เกิน 40 องศาเซลเซียส และต่ำสุดไม่เกิน -5 องศาเซลเซียส

1.5 แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรแร่ธาตุหรือเชื้อเพลิง โดยทรัพยากรนั้นต้องมีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอต่อการลงทุนในเชิงธุรกิจ

1.6 ละติจูด ปรากฏว่าซีกโลกเหนือมีการตั้งถิ่นฐานร้อยละ 90 และซีกโลกใต้จะมีการตั้งถิ่นฐานเพียงร้อยละ 10 (ตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงอุณหภูมิต่อร้อยละประชากร

ละติจูด (องศาเหนือ)	ประชากรโลก (ร้อยละ)
0 – 20	10
20 – 30	50
40 – 60	30
60 - 90	<10

1.7 ระดับความสูง (Altitude) มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน โดยร้อยละ 80 เปอร์เซนต์ของประชากรจะตั้งถิ่นฐานสูงไม่เกิน 500 เมตร จากระดับน้ำทะเล เพราะบริเวณที่มีความสูงมากๆ จะมีผลต่ออุณหภูมิ ความกดอากาศและ ระบบทางเดินหายใจของมนุษย์

1.8 บริเวณที่กำบัง (Shelter) โดยใช้ป้องกันความปลอดภัยจากธรรมชาติเป็นสำคัญ โดยประกอบไปด้วย

1.8.1 ภูเขา การตั้งถิ่นฐานจะอยู่บริเวณลาดเขาด้านทิศใต้ เพราะด้านนี้จะได้รับแดด และหลีกเลี่ยงการปะทะลมหนาวจากทิศเหนือ

1.8.2 หุบเขา ทั้งนี้เพราะหุบเขาจะมีดินที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะบริเวณที่ราบดิน ตะกอนรูปพัด ทั้งยังหลีกเลี่ยงลมหนาวและพายุได้ด้วย

1.8.3 อ่าว บริเวณอ่าวริมฝั่งทะเลจะมีการอยู่กันอย่างหนาแน่น ส่วนใหญ่จะมีอาชีพ การประมง จึงเหมาะแก่การจอดเรือหลบภัยจากพายุและลม

1.8.4 แนวไม้ บริเวณที่ราบโล่งมักจะมีลมแรง แต่ถ้ามีแนวต้นไม้ จะช่วยป้องกันลม พายุ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อบ้านเรือนหรือพืชไร่

2.) อิทธิพลด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ

วิเคราะห์จากรูปแบบ การกระจาย บทบาทและหน้าที่ ได้ดังนี้

2.1 การเกษตร การตั้งถิ่นฐานแบบกระจายจะขึ้นอยู่กับความต่างของรูปแบบการเกษตร ซึ่งแบบออกเป็นดังนี้

2.1.1 การเพาะปลูก การตั้งถิ่นฐานของผู้ประกอบอาชีพนี้จะขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ การเกษตรของแต่ละครอบครัว เทคนิค และเครื่องมือที่ใช้ที่แตกต่างกัน โดยแบ่งได้สองแบบคือ

การทำไร่ การตั้งถิ่นฐานมักจะเป็นแบบกระจายแบบโดดเดี่ยว เพราะมีพื้นที่ประกอบ กิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้กว้าง

การทำสวน การตั้งถิ่นฐานมักจะเป็นแบบกระจายในพื้นที่ของแต่ละครัวเรือนแต่ กระจายไม่มากนัก

2.1.2 การเลี้ยงสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงสัตว์ประเภทใดมักจะมีการตั้งถิ่นฐานแบบ กระจายเพราะพื้นที่ในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้มีขนาดกว้าง

2.2 การอุตสาหกรรม เพราะโรงงานอุตสาหกรรมมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก จึง ทำให้ดึงดูดการตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นแต่จะมีแค่เฉพาะบริเวณรอบๆโรงงานเท่านั้น ตัวโรงงานก็ เช่นกันจะมีการตั้งโรงงานให้อยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ เพื่อลดต้นทุนการผลิต

2.3 การค้า การตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้จะมีความเป็นเมือง ที่เป็นเช่นนี้เพราะสินค้าและ บริการต่างๆต้องการลูกค้าจึงจะอยู่ได้ ดังนั้นการค้าจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความหนาแน่น ของประชากร

2.4 การคมนาคมขนส่ง ไม่ว่าจะเส้นทางน้ำหรือทางบกเพียงสามารถขนส่งระหว่างจุด หนึ่งไปยังอีกจุดได้อย่างสะดวก จะทำให้มีการตั้งถิ่นฐานมากขึ้นจนขยายตัวกันอยู่อย่างหนาแน่น โดยจะขยายไปทางแนวเส้นทางการคมนาคม (นำพวลีย์ กิจรักษ์กุล.2528:14-22)

3.) อิทธิพลด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านนี้มีดังนี้

3.1 สถานที่เคารพบูชา ไม่ว่าจะเป็น ศาสนสถานหรือเทวสถาน สถานที่เหล่านี้มักจะมีชุมชนตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงและมีความเกี่ยวข้องกันสถานที่นั้นไม่มากก็น้อย

3.2 สถานที่ประวัติศาสตร์ สถานที่บางแห่งจะพบการตั้งของชุมชนอยู่ใกล้ๆ นั้นอาจเป็นเพราะมีชุมชนนี้มาอย่างช้านานหรืออาจจะค้นพบใหม่ในบริเวณเก่าแก่ที่เหมาะสม

3.3 ประเพณีนิยม คนบางกลุ่มจะเลือกตั้งถิ่นฐานตามความเชื่อที่ยึดถือกันมาอย่างช้านาน จะยึดติดกับบางอย่างซึ่งอาจจะมีลักษณะทางธรรมชาติแปลกๆ (สากล สถิติวิทยานันท์. 2532:9)

2.4 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม

2.4.1 อมรา พงศาพิชญ์ (2534) กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมนี้ มีลักษณะเด่น คือ กลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือดและทางวัฒนธรรม ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อมๆ กันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์และในขณะเดียวกันสามารถรื้ออารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกัน

2.4.2 แนวคิดของมุสลิมในไทย

1. กลุ่มชีอะห์

คำว่า"ชีอะห์" ตามรากศัพท์หมายถึง ผู้รักใคร่ ผู้นิยมยกย่อง ผู้เลื่อมใส ผู้เดินตาม แต่ความหมายของงานวิจัยนี้ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่นิยมท่านอาลี อิบน์อับดุลอสิบ และมีความคิดว่าท่านอาลีมีความเหมาะสมและมีสิทธิเป็นคอลีฟะห์ (ผู้นำรัฐอิสลามภายหลังการเสียชีวิตของศาสดามุฮัมมัด(ซ.ล.)) มากกว่าสาวกท่านอื่นๆโดยความคิดนี้ถูกจุกประกายในสมัยของท่านคอลีฟะห์ อูสมาน อิบน์อัฟฟานและแนวคิดความคิดนี้เด่นชัดในยุคของคอลีฟะห์อาลี อิบน์อับดุลอสิบ ซึ่งผู้จุดประกายความคิดนี้คืออับดุลลฮุ อิบน์ฮุสะบา ชาวเยเมนเดิมที่นับถือศาสนายูดา

อับดุลลฮุ อิบน์ฮุสะบา พยายามขยายแนวความคิดของท่านที่เมืองมะดีนะห์ เมืองบักเราะห์ และซีเรีย แต่ไม่ได้รับการตอบรับจากมุสลิมที่นั่น ท่านจึงย้ายไปที่อียิปต์ และที่นั่นกระแสดการตอบรับจากประชาชนเริ่มมีมากขึ้น ท่านจึงนำสมาชิกของท่านกลับไปเผยแพร่แนวคิดที่เมืองมะดีนะห์

ชีอะห์มีการแตกออกเป็นแนวคิดต่างๆ จากการศึกษาคณะสงฆ์บางส่วนพบว่า กลุ่มชีอะห์ แตกออกเป็นกลุ่มแนวคิดต่างๆมากกว่า 70 กลุ่ม โดยกลุ่มแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางประกอบไปด้วย กลุ่มชีอะห์ 12 อิหม่าม กลุ่มชีอะห์ 7 อิหม่าม (กลุ่มชีอะห์อิสมาอีลียะห์) ชีอะห์ 5 อิหม่าม (กลุ่มชีอะห์ซัยดียะห์) กลุ่มชีอะห์นุซอวยริยะห์ กลุ่มชีอะห์ดรูซ เป็นต้น ซึ่งในส่วนของการวิจัยนี้จะขอนำเสนอหลักการของกลุ่ม โดยย่อ ของกลุ่ม 12 อิหม่าม 7 อิหม่าม 5 อิหม่าม เพราะมีความนิยมมากที่สุดในประเทศไทย โดย กลุ่ม 7 อิหม่าม และ 5 อิหม่ามนั้นจะเชื่อมโยงกับกลุ่ม 12 อิหม่าม ด้านการยึดตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอิหม่าม

กลุ่มชีอะห์ 12 อิหม่าม

กลุ่มนี้มีความเชื่อว่า ภายหลังจากที่ท่านมุฮัมมัด(ซ.ล.) เสียชีวิตแล้ว พระองค์อัลลอฮ์ ได้ทรงแต่งตั้งอิหม่ามทั้ง 12 คนมาทำหน้าที่ผู้นำของประชาชาติอิสลามเช่นเดียวกับท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ซึ่งอิหม่ามเหล่านี้มีความบริสุทธิ์ไร้มลทิน (มะอฺซุม) เช่นเดียวกับบรรดานบีซึ่งการศรัทธาต่ออิหม่ามทั้ง 12 ท่านนั้นเป็นหนึ่งในหลักการศรัทธาที่มุสลิมทุกคนในสายชีอะห์ต้องศรัทธา อิหม่ามทั้ง 12 ท่านประกอบไปด้วย

1. อิหม่ามอาลี อิบனுอบีฏอลิบ
2. อิหม่ามหะซัน อิบนูอาลี
3. อิหม่ามฮุเซน อิบนูอาลี
4. อิหม่ามอาลี ซัยนุลออาบดิน อิบนูฮุเซน
5. อิหม่ามมุฮัมมัด อัลบากิร อิบนูอาลี
6. อิหม่ามยะฟัร อัซซอดิก อิบนูมุฮัมมัด
7. อิหม่ามมุซาอัลกาซิม อิบนุยะฟัร
8. อิหม่ามอาลี อัรวฎอ อิบนูมุซา
9. อิหม่ามมุฮัมมัด อัลดญะวาด อิบนูอาลี
10. อิหม่ามอาลี อัลดฮาดี อิบนูมุฮัมมัด
11. อิหม่ามหะซัน อัลดัสกะรีย์ อิบนูอาลี
12. อิหม่ามมุฮัมมัด มะฮฺดี อัลดมุนตะซออรุ

อิหม่ามทั้งหมดเสียชีวิตหมดแล้ว ยกเว้นท่านที่ 12 ซึ่งท่านหายไปในยุคโมงโกลที่เร้นลับภายในบ้านของท่านตั้งแต่ปี ฮ.ศ. 260 -329 โดยมีตัวแทนติดต่อกับท่าน 4 คน คือ

1. อุสมาน อิบนูสะอีด อัลดุมะรีย์
2. มุฮัมมัด อิบนูอุสมาน

3. อัลหุเซน อิบนุรวัหะห์

4. มุฮัมมัด อิบนุอาลี อัซซัมรีย

หลังจากนั้นตั้งแต่ ฮ.ศ. 329 ท่านอยู่ในช่วง”เร้นลับชั้นสูง” โดยไม่มีการติดต่อกับผู้ใด จนกระทั่งทุกวันนี้ซึ่งตามหลักความเชื่อที่ว่าท่านยังมีชีวิตอยู่และจะออกมาปรากฏตัวเพื่อผดุงความยุติธรรมช่วงใกล้วันอาคิเราะห์

กลุ่มชีอะห์ 12 อิหม่ามเรียกอิหม่ามเรียกอีกหนึ่งว่า ชีอะห์อิหม่ามียะ หรือ ชีอะห์ยะพะรียะห์ เนื่องจากชีอะห์กลุ่มนี้ยึดแนวทางตามการวิจัยฉัยของอิหม่ามยะพัรฺ อัซซอติก

กลุ่มชีอะห์ 7 อิหม่าม

กลุ่มชีอะห์ 7 อิหม่ามเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าชีอะห์สะบะอียะห์ หรือชีอะห์อิสมาอิลียะห์ ยึดการนับจำนวนอิหม่ามตั้งแต่ 1-6 เช่นเดียวกับกลุ่มชีอะห์ 12 อิหม่าม ส่วนท่านอิหม่ามท่านที่ 7 คือท่านอิหม่ามมุซา อัลกาซิม อิบนุยะพัรฺ กลับเป็นอิหม่ามอิสมาอิล อิบนุยะพัรฺซึ่งเป็นบุตรคนโตของอิหม่ามยะพัรฺ อัซซอติก

สาเหตุที่กลุ่มชีอะห์ 12 อิหม่ามเปลี่ยนตำแหน่งอิหม่าม ลำดับที่ 7 จากอิหม่ามอิสมาอิล เป็นอิหม่ามมุซา เนื่องจากอิหม่ามอิสมาอิลเสียชีวิตก่อนอิหม่ามยะพัรฺ ซึ่งเป็นพ่อ และยังคงดำรงตำแหน่งอยู่ นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าไม่ได้เสียชีวิตแต่พ่อท่านได้ซ่อนตัวไว้เนื่องจากกลัวอันตรายจากผู้ปกครองราชวงศ์อับบาซียะห์ แต่นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าสาเหตุที่เปลี่ยน เพราะอิหม่ามอิสมาอิลประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งอิหม่าม แต่ในส่วนของกลุ่มชีอะห์ 7 อิหม่ามยังยึดในสถานะภาพของอิหม่ามอิสมาอิล

กลุ่มชีอะห์ 5 อิหม่าม

จะเรียกอีกชื่อว่า “ชีอะห์ซัยดียะห์” ซึ่งความเชื่อของกลุ่มจะยึดอิหม่ามเพียง 4 ท่านคือ อิหม่ามอาลี อิหม่ามหะซัน และอิหม่ามเซต ซัยนุลอาบิดีน ซึ่งเป็นบุตรของอิหม่ามอาลี โดยกลุ่มชีอะห์ 5 อิหม่ามมีความยึดมั่นคล้ายกับกลุ่มซุนนีย์มากที่สุด โดยในอดีตกลุ่มมุสลิมที่มีการเดินทางมาสยามและมีบทบาทในราชสำนักกลุ่มแรกๆคือกลุ่มชีอะห์แต่แนวคิดของกลุ่มกลับไม่ได้ความนิยมในกลุ่มมุสลิมจึงทำให้ไม่มีการขยายตัวอย่างกลุ่มอื่นมากนักแต่ในปัจจุบันก็มีการตื่นตัวกับสิ่งริบข้างรวมทั้งข่าวสารมีการส่งเสริมทุนการศึกษาให้นักศึกษาที่ประสงค์เดินทางไปเรียนต่อที่ประเทศอิหร่านจึงทำให้มีการขยายตัวมากขึ้นในระดับหนึ่ง

2. กลุ่มซุนนีย์

กลุ่มซุนนีย์จัดเป็นมุสลิมกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศไทย กลุ่มนี้เดินทางเข้ามาในไทในยุคแรกๆ โดยไทยมีการค้ากับพ่อค้าหลายชาติหนึ่งในนั้นก็มพ่อค้าชาวอาหรับที่ทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น

คำว่าซุนนีย์ มาจาก คำว่าซุนนะฮฺ แปลว่า คำพูด การกระทำ แลการยอมรับศาสนาดามุฮัมมัดหรืออีกความหมายคือ กลุ่มที่ยึดเอาอัลกุรอาน ซุนนะฮฺของท่านศาสดามุฮัมมัดและปฏิบัติของอัครสาวกเป็นบรรทัดฐานทางศาสนา

หลักการศรัทธาของกลุ่มซุนนีย์ประกอบไปด้วยศรัทธา 6 ประการ คือ

1. ศรัทธาต่อพระอัลลอฮ์องค์เดียว
2. ศรัทธาต่อศาสดาต่างๆว่าเป็นศาสนาของพระองค์อัลลอฮ์จริง
3. ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ต่างๆว่าเป็นคัมภีร์ของพระอัลลอฮ์จริง
4. ศรัทธาต่อบรรดามาลาอิกะห์หรือทูตสวรรค์ของพระอัลลอฮ์
5. ศรัทธาต่อกฎกำหนดสภากาการณ์ว่ามาจากพระองค์อัลลอฮ์

หลักปฏิบัติของกลุ่มซุนนีย์นั้น ไม่แตกต่างจากมุสลิมกลุ่มอื่นๆคือยึดหลักปฏิบัติ 5 ประการ ได้แก่

1. ปฏิญาณตนว่า “ อัซฮะตุอัลลาอิลลาหะอิลลัลลอฮุ วะฮุซฮะตุอันนะมุฮัมมัดะร่อซูลุลลอฮุ ” หมายความว่า “ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์อัลลอฮ์และข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าท่านศาสดาว่าท่านศาสนามุฮัมมัด เป็นเป็นการศรัทธาในสิ่งที่กล่าว หรือนึกถึงความหมายด้วย

2. ละหมาดวันกับคืนหนึ่ง 5 เวลา

3. จ่ายซะกาต (ทำทาน) ให้กับผู้มีสิทธิรับ

4. ถือศีลอดในเดือนรอมฎอม

5. ไปประกอบพิธีฮัจญ์สำหรับผู้ที่มีความสามารถด้านทุนทรัพย์ และสุขภาพแข็งแรง”

กลุ่มซุนนีย์การวิชาการและยึดเอาหลักการใน โดยมีท่าน 4 ท่าน 1. อิหม่ามาซาฟีฟีลีย์ 2. อิหม่ามาฮานาฟี และ4,อิหม่ามาลิกี ซึ่งกลุ่มซุนนีย์ประเทศไทยในการยอมรับและยึดหลักของอิหม่ามาซาฟีฟีลีย์มากที่สุด กลุ่มซุนนีย์มีการผสมผสานกันหลายอย่างจึงทำให้รูปคล้ายคลึงกับศาสนาฮินดูหรือพุทธจึงทำให้กลุ่มวาฮาบีเมื่อเกิดแนวคิดต่างๆขึ้นในกลุ่มมากมายสมาชิกของกลุ่มก็เริ่มลดจำนวนลงเป็นจำแต่อย่างไรก็ตามกลุ่มซุนนีย์ยังคงมีจำนวนมากที่สุดในไทย(บันทึกโดย สะมะฮูน.

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชมพูนุท บุระนา.(2550).“การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”.การค้นคว้าอิสระ สาขาภูมิศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

งานวิจัยเรื่อง”การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อศึกษารูปแบบ กระบวนการและปัจจัยที่ตั้งตั้งถิ่นฐาน ทั้งวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมในแต่ละมัสยิด โดยตัวอย่างศึกษาเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเชื้อสายเอเชียใต้ และกลุ่มเชื้อสายยูรนาน โดยแบ่งช่วงเวลาศึกษาการเปลี่ยนแปลงสี่ช่วงเวลาได้แก่ 1.)ก่อนปี พ.ศ. 2500

2.) ช่วงปี พ.ศ. 2501- พ.ศ. 2520 3.) ช่วงปี พ.ศ. 2521- 2540 และ 4.) ช่วงเวลา พ.ศ. 2541- พ.ศ.2550 อีกทั้งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามรวมถึงการสังเกตในการปรับตัวรับกับวัฒนธรรม

จากการศึกษาจะเห็นว่าในช่วงเวลาแรกชาวมุสลิมจะอยู่นอกเขตเมืองไม่มีสัญชาติไทย ต่อมาเกิดการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ปิดล้อมที่กระจุกตัวใกล้ ศาสนสถานและหลีกเลี่ยงจากสังคมอื่น เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้วเกิดการเปิดรับสังคมภายนอกและรับวัฒนธรรมกลุ่มอื่นเข้ามาผสมผสานอย่างลงตัวและยังคงเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มไว้อย่างชัดเจนแต่กลมกลืนไม่มีความขัดแย้ง

จริยาพร รัศมีแพทย์.(2544).”รูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญบ้านบางกระบือ กรุงเทพมหานคร”.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษามีจุดประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญบ้านบางกระบือ โดยเฉพาะปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนโดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อและการทำกิจกรรม รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานโดยศึกษาการใช้ที่ดินผ่านภาพถ่ายเทียม

โดยการจากศึกษาพบว่าชาวมอญมีการตั้งถิ่นฐานที่เป็นเอกลักษณ์ตามความเชื่อบรรพบุรุษโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและมีการเกาะกลุ่มกันของบ้านเรือนในพื้นที่การเกษตรอยู่รอบชุมชนและยังคงเอกลักษณ์ประเพณีและวิถีชีวิตไว้ แต่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นชุมชนมากขึ้นและมีโรงงานอุตสาหกรรมละบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นในพื้นที่ทำให้เอกลักษณ์บางอย่างหายไป

สุรัตน์ สิววงศ์แผน.(2549).”พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อมุสลิมกับชาวซิกข์ย่านวัดเกต”.การค้นคว้าอิสระ สาขาภูมิศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การศึกษาเรื่อง”พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อมุสลิมกับชาวซิกข์ย่านวัดเกต”เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพ รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และวิเคราะห์ทิศทางของการตั้งถิ่นฐาน โดยศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร ลงพื้นที่สัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถาม โดยสุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่ โดยแบ่งช่วงเวลาดำเนินการเป็น 50ปี ,30ปี ,10ปีก่อนถึงปัจจุบัน โดยเลือกคนสัมภาษณ์ในแต่ละช่วงเวลาแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความต่างของรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน วิเคราะห์หาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายและสร้างแผนที่การกระจายตัวจากการให้สัมภาษณ์

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพทั้งสองกลุ่มจะเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจทั้งสามช่วงเวลา รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ในช่วงแรกไม่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานทั้งสองกลุ่ม ในช่วงที่สองและสาม ชาวจีนฮ่อมุสลิมมีการตั้งถิ่นฐานแบบ Colony แต่ชาวซิกข์ไม่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ทั้งนี้จะเห็นว่าการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อมุสลิมกับชาวซิกข์มีความแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

จากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนคร จังหวัด พิษณุโลก ด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้นำชุมชนหรือโต๊ะอิหม่ามและประชากรชาวมุสลิมในเขตพื้นที่เทศบาลนครเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ได้ใช้เครื่องมือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

- 1) ภาพถ่ายดาวเทียมที่ได้จาก Google map
- 2) แบบสอบถาม
- 3) โทรศัพท์มือถือ (ที่สามารถบันทึกเสียงและถ่ายรูปได้)

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

- 1) โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
- 2) โปรแกรมวิเคราะห์สถิติ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้มีการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

3.3.1 รวบรวมข้อมูลเอกสาร ได้แก่ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาในพื้นที่ การตั้งถิ่นฐาน การปรับตัวเข้าสังคม และพื้นฐานความเป็นอยู่อย่างชาวมุสลิม

3.3.2 ข้อมูลภาคสนาม แบ่งเป็น 3 อย่าง

- 1) ข้อมูลจากแบบสอบถามจากตัวอย่างประชากร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้รู้ ผู้สูงอายุ และผู้นำชุมชน
- 2) ข้อมูลค่าพิกัดของสถานที่สำคัญ บ้านเรือน ของชาวมุสลิม
- 3) ข้อมูลจากการสังเกต การจดบันทึก และบันทึกภาพบริเวณพื้นที่ศึกษา

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนในพื้นที่ การตั้งถิ่นฐาน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน พื้นฐานการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม ทฤษฎีการตั้งถิ่นฐานต่างๆ เพื่อประกอบกับข้อมูลภาคสนามเพื่อทำแผนที่การย้ายถิ่นฐานในบริเวณอื่นๆ และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายในแต่ละช่วงเวลา

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ ถึงประวัติความเป็นมาของชาวมุสลิมในพื้นที่ว่าเป็นเส้นทางเป็นมาอย่างไรและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย การแจกแจงความถี่ ว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นฐานเป็นปัจจัยด้านใดที่มีจำนวนมากที่สุด

3. นำภาพถ่ายดาวเทียมจาก Google map แล้วทำเครื่องหมายแสดงถึงบ้านเรือน หรือสถานที่สำคัญของชาวมุสลิมและนำเข้าค่าพิกัดโดยอ้างอิงค่าพิกัดจาก Google map บันทึกลงในโปรแกรม Microsoft Excel แล้วนำมาแปลงเป็นชั้นข้อมูลตำแหน่งในโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกนั้นมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบใด

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต จดบันทึกและภาพถ่ายมาวิเคราะห์ว่ามีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้อย่างกลมกลืนหรือยังมีการแบ่งกลุ่มเฉพาะตัวเอง มีการรับวัฒนธรรมรอบข้าง อย่างเช่น เครื่องแต่งกาย การศึกษา การทักทาย รวมถึงภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันมาน้อยเพียงใด

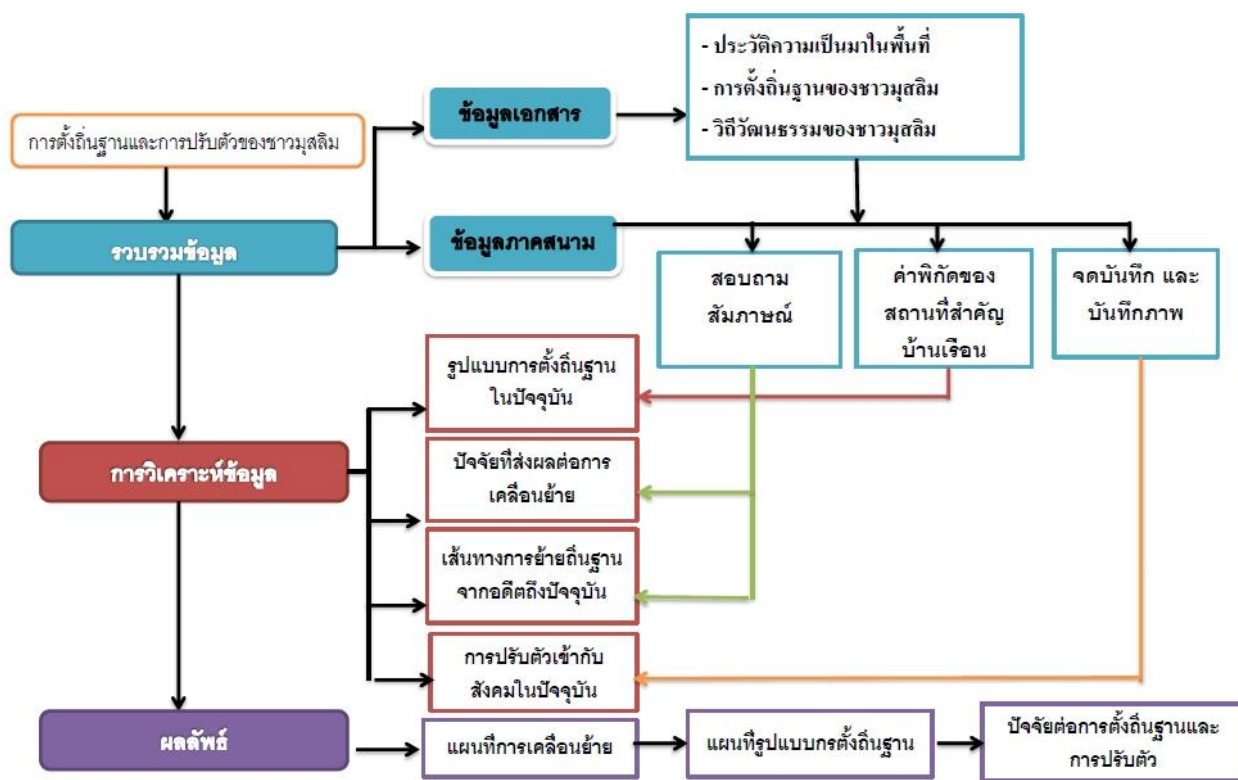
5. เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยแบ่งช่วงเวลาที่ศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ก่อนปี พ.ศ. 2500 ,พ.ศ. 2502 – 2535 และ พ.ศ. 2536-ปัจจุบัน โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นประเด็นดังนี้

5.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันของชาวมุสลิม โดยวิเคราะห์จาก ตำแหน่งบ้านเรือนและสถานที่สำคัญทางศาสนา

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายในแต่ละช่วงเวลา โดยวิเคราะห์จากข้อมูลแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

5.3 การปรับตัวเข้ากับสังคมในปัจจุบัน โดยการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ และสอบถาม

5.4 เส้นทาง การย้ายถิ่นฐาน และความเป็นมาของชาวมุสลิม โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้รู้และผู้สูงอายุในชุมชน (ภาพ 3.1)

ภาพ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยเรื่องการการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกแสดงรายละเอียดดังนี้

4.1 ผลจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรตัวอย่าง

4.2 เส้นทางการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน

4.3 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

4.5 การดำเนินชีวิตและการปรับตัว

4.1 ผลจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ผลจากแบบสอบถามได้จากการทำแบบสอบถามโดยตรงกับประชากรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาจำนวนทั้งหมด 13 คน โดยสามารถแบ่งได้เป็นดังนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

ตาราง 4.1 แสดงการระบุชื่อและนามสกุล

ชื่อ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชื่อ-สกุล	3	23.08
เฉพาะชื่อ	6	46.15
ไม่บอกชื่อ	4	30.77
รวม	13	100

จากตาราง 4.1 ผู้ที่ทำแบบสอบถามเลือกจะระบุเฉพาะชื่อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมาคือ ไม่ระบุชื่อ-สกุล คิดเป็นร้อยละ 30.77 น้อยที่สุดคือ ระบุชื่อ-สกุล คิดเป็นร้อยละ 23.08

ตาราง 4.2 แสดงอายุของกลุ่มประชากร

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
18-22	1	7.69
23-57	9	69.23
ตั้งแต่ 58 ขึ้นไป	3	23.08
รวม	13	100

จากตาราง 4.2 ช่วงอายุที่มีตัวอย่างประชากรมากที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 23-57ปี คิดเป็นร้อยละ 69.23 รองลงมาคือ ช่วงอายุตั้งแต่ 58 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.08 และน้อยที่สุดคือ อายุระหว่าง 18-22 ปี

ตาราง 4.3 แสดงสถานะครอบครัว

สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	1	7.69
แต่งงาน	12	92.31
หย่าร้าง/หย่า	0	0
รวม	13	100

จากตาราง 4.3 กลุ่มประชากรตัวอย่างมีสถานะ แต่งงาน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 92.31 และมีสถานะโสด คิดเป็นร้อยละ 7.69

ตาราง 4.4 แสดงการนับถือศาสนา

การนับถือศาสนาอิสลาม	จำนวน	ร้อยละ
นับถือตั้งแต่เกิด	13	100
เปลี่ยนศาสนา	0	0
รวม	13	100

จากตาราง 4.4 การนับถือศาสนา กลุ่มประชากรตัวอย่างมีการนับถืออิสลามมาตั้งแต่เกิด คิดเป็นร้อยละ 100 เต็ม

4.1.2 ข้อมูลการย้ายถิ่นฐานและตั้งถิ่นฐาน

ตาราง 4.5 แสดงการย้ายถิ่นฐาน

การย้ายถิ่นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยย้าย	5	38.46
เคยย้ายถิ่นฐาน	8	61.54
รวม	13	100

จากตาราง 4.5 กลุ่มประชากรตัวอย่าง เคยย้ายถิ่นฐานคิดเป็นร้อยละ 61.54 และไม่เคยย้ายถิ่นฐาน คิดเป็นร้อยละ 38.46

ตาราง 4.6 แสดงการย้ายถิ่นฐานแต่ละช่วงเวลา

ช่วงเวลา	เคยอพยพ		ไม่เคยอพยพ		รวม(คน)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ก่อนปี2500	1	7.69	12	92.31	13
2501-2535	5	38.46	8	61.544	13
2536-2558	2	15.38	11	84.62	13

จากตาราง 4.6 ช่วงที่กลุ่มประชากรตัวอย่างเคยอพยพมากที่สุดคือ ช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2501-2535 คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองมาคือระหว่างปีพ.ศ. 2536-2558 คิดเป็นร้อยละ 15.38 และน้อยที่สุด คือ ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 คิดเป็นร้อยละ 7.69

ตาราง 4.7 แสดงการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัย

การครอบครองกรรมสิทธิ์	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าของกรรมสิทธิ์	9	69.23
เช่า	0	0
เช่า ซ้ำ	0	0
ผู้อาศัย	4	30.77
รวม	13	100

จากตาราง 4.7 จะเห็นว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างนั้นมีการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่อยู่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.23 รองลงมาคือเป็นผู้อาศัย คิดเป็นร้อยละ 30.77 ส่วนการเช่า และการเช่า ซ้ำคิดเป็นร้อยละศูนย์

ตาราง 4.8 แสดงการใช้สอยที่อยู่อาศัย

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
อาศัยอย่างเดียว	5	38.46
อาศัยและค้าขาย	8	61.54
อื่นๆ	0	0
รวม	13	100

จากตาราง 4.8 ประชากรตัวอย่างนั้นมีการใช้สอยที่อยู่อาศัย ดังนี้ ใช้สำหรับพักอาศัยและทำการค้าขายมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.54 และใช้อาศัยอย่างเดียว นั้น คิดเป็นร้อยละ 38.46

4.1.3 ข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรม

ตาราง 4.9 แสดงการแต่งงาน

การแต่งงาน	จำนวน	ร้อยละ
ศาสนาเดียวกัน	11	91.67
ต่างศาสนา	1	8.33
รวม	12	100

จากตารางที่ 4.9 กลุ่มประชากรตัวอย่างนั้นเลือกแต่งงานกับคนศาสนาเดียวกันมากถึง ร้อยละ 91.67 และเลือกแต่งงานกับคนต่างศาสนา ร้อยละ 8.33

ตาราง 4.10 แสดงการเลือกคู่ครอง

การเลือกคู่ครอง	จำนวน	ร้อยละ
เลือกเอง	11	91.67
ผู้ใหญ่จัดหา	1	8.33
รวม	12	100

จากตาราง 4.10 จะเห็นได้ว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างนั้นมีการเลือกคู่ครองด้วยตัวเองสูงถึง ร้อยละ 91.67 และผู้ใหญ่จัดหาให้ คิดเป็นร้อยละ 8.33

ตาราง 4.11 แสดงความสะดวกในการประกอบศาสนกิจ

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	13	100
มาก	0	0
ปานกลาง	0	0
น้อย	0	0

รวม	13	100
-----	----	-----

จากตาราง 4.11 กลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดเห็นว่าการสะดวกในการประกอบศาสนกิจนั้นมีความสะดวกมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 4.12 แสดงการเดินทางไปประกอบพิธีทางศาสนิกที่มัสยิด

วิธีเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
เดิน	5	38.46
โดยรถจักรยานยนต์	4	30.77
โดยรถยนต์	0	0
อื่นๆ	4	30.77
รวม	13	100

จากตาราง 4.12 จะเห็นว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างจะใช้วิธีการเดินทางโดยการเดินมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมาใช้จักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 30.77 และอื่นๆ หมายถึง ไม่มีการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 30.77

ตาราง 4.13 แสดงความถี่ในการประกอบศาสนิกที่มัสยิด

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	9	69.23
ทุกสัปดาห์	0	0
ทุกรอมฎอม	3	23.08
ทุกวันสำคัญ	1	7.69
รวม	13	100

จากตาราง 4.13 กลุ่มประชากรตัวอย่างนั้นมีความถี่ในการเดินทางไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่มัสยิดปาเกีสถาน ดังนี้ ไปประกอบศาสนิกเป็นประจำทุกวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.23 รองลงมา คือ ไปประกอบศาสนิกทุกวันรอมฎอม คิดเป็น 23.08 การเดินทางไปประกอบศาสนิกทุกวันสำคัญคิดเป็นร้อยละ 7.69

ตาราง 4.14 แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
ทุกครั้ง	5	38.46
บ่อยครั้ง	6	46.15
บางครั้ง	2	15.38
นานๆครั้ง	0	0
อื่นๆ	13	100

จากตาราง 4.14 กลุ่มประชากรตัวอย่าง มีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.15 เป็นลำดับที่ 1 มีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.46 เป็นลำดับที่ 2 และ บางครั้งคิดเป็นร้อยละ 15.38 เป็นลำดับที่ 3

ตาราง 4.15 แสดงการคบเพื่อนกลุ่มอื่นๆ

เพื่อนต่างศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
มี	13	100
ไม่มี	0	0
รวม	13	100

จากตาราง 4.15 กลุ่มประชากรตัวอย่างมีการคบหาคนกลุ่มอื่นนอกจากในกลุ่มของตน คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 4.16 แสดงการเปลี่ยนอาชีพ

การเปลี่ยนอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เคยเปลี่ยน	4	30.77
ไม่เคยเปลี่ยน	9	69.23
รวม	13	100

จากตาราง 4.16 กลุ่มประชากรตัวอย่างไม่เคยเปลี่ยนอาชีพเลยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.23 และ เคยเปลี่ยนอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 30.77

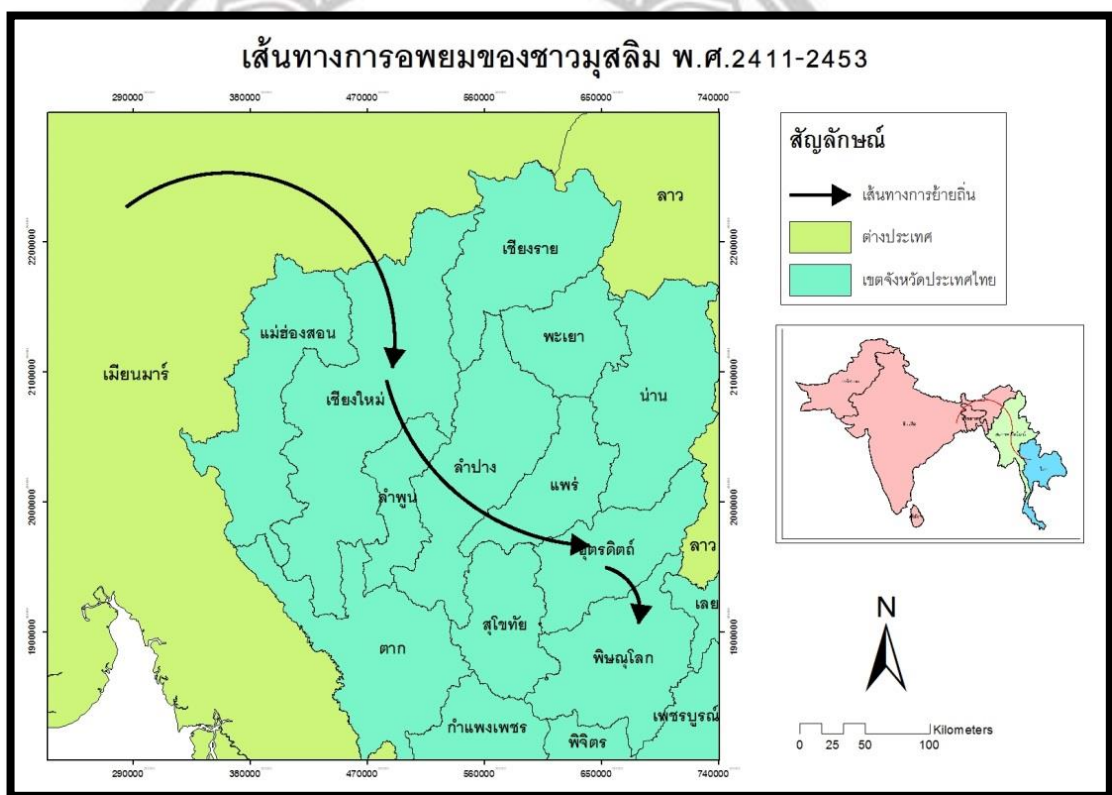
4.2 เส้นทางเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน

4.2.1 ระหว่างปีพุทธศักราช 2411-2453

จากการศึกษาพบว่า การอพยพช่วงแรกเกิดขึ้นในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 หรือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2411-2453 บรรพบุรุษของชาวมุสลิมกลุ่มแรกๆ ที่มีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยคือบาบาชายี่ซึ่งเป็นชาวอินเดียในสมัยก่อนนั้น อินเดียเป็นหนึ่งในชมพูทวีปชมพูทวีปจะประกอบไปด้วย ปากีสถาน อินเดีย บังคลาเทศ และศรีลังกา บรรพบุรุษเหล่านี้บางส่วนได้ทำการเดินเท้าจากอินเดียมาตามเส้นทางชายแดนเข้าสู่พม่า และมุ่งหน้าสู่ประเทศไทยบริเวณจังหวัดเชียงใหม่(ตามภาพ 4.1)

การอพยพครั้งนั้นมีแรงผลักดันหลายประการ ในระยะแรกของการอพยพนั้นเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การหาโอกาสดำรงชีพส่วนระยะหลังจะเป็นการอพยพจากสาเหตุทางการเมืองมากกว่าเนื่องด้วยในปีพุทธศักราช 2420 (คริสต์ศักราช 1877) อินเดียได้ตกอยู่ในอำนาจปกครองของอังกฤษทำให้พลเมืองอยู่ในบังคับของอังกฤษ ทำให้ชาวมุสลิมในประเทศอินเดียต้องมีการอพยพหนีทหารของอังกฤษ กลุ่มมุสลิมที่อพยพมามีหลากหลายเชื้อสาย หนึ่งในนั้นมีเชื้อสายโบราณและเชื้อสายปาทานที่มีมากในจังหวัดพิษณุโลกวิธีการอพยพนั้นมีหลากหลายวิธีบางกลุ่มจะอาศัยมากับขบวนสินค้ารวมทั้งขบวนคาราวานปศุสัตว์เพื่อการค้าขายโดยอาศัยเส้นทางรอยต่อระหว่างอำเภอฮอดจังหวัดเชียงใหม่เส้นทางนี้เป็นเส้นทางเชื่อมต่อเข้ากับเส้นทางเมืองร่างกุ้งของประเทศพม่า บางส่วนได้เดินทางมากับบริษัทสัญชาติอังกฤษที่รับเหมารสร้างทางรถไฟสายเหนือของไทยเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้สร้างทางรถไฟที่มีเส้นทางจากกรุงเทพฯ ถึง เชียงใหม่โดยแบ่งเป็นสี่ช่วงคือ 1. ช่วงอยุธยา-นครสวรรค์ 2. นครสวรรค์-พิษณุโลก 3. พิษณุโลก-อุตรดิตถ์ 4. อุตรดิตถ์-เชียงใหม่ ช่วงแรกบรรพบุรุษของชาวมุสลิมที่เดินทางมากับบริษัทรับเหมารสร้างทางรถไฟบางส่วนได้เข้าตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดเชียงใหม่บางส่วนเดินทางมา

ทำงานสร้างทางรถไฟช่วงพิษณุโลก-อุตรดิตถ์ โดยหนึ่งในนั้นคือ บาบาชายี ที่มาทำงานเป็นเสมียน
จ่ายเงินต่อมาได้แต่งงานและตั้งถิ่นฐานถาวรที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อมานายฮัจญี ไควดัส ฆูนคานซึ่ง
ได้เดินทางมาทำงานกับبابาชายีได้แต่งงานกับลูกสาวของبابาชายีและได้ย้ายกลับมาที่จังหวัด
พิษณุโลกพร้อมกับชาวมุสลิมบางส่วนเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดพิษณุโลก บริเวณสี่แยกบ้านแขก
ในปัจจุบันและบริเวณอื่นๆ แต่จะอาศัยกันอยู่อย่างหนาแน่นบริเวณสี่แยกบ้านแขก โดยเข้ามาทำ
อาชีพรับจ้างเลี้ยงวัวนม ทำเนื้อ และรับเหมา

ภาพ 4.1 เส้นทางการย้ายถิ่นฐานของชาวมุสลิมในจังหวัดพิษณุโลกสมัยราชกาลที่ 5

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

4.2.2 ระหว่างปีพุทธศักราช 2482-2488

จากภาพที่ 4.2 การอพยพครั้งนี้เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2482-2488หรือในสมัยสงครามโลก
ครั้งที่ 2 เนื่องจากในช่วงนั้น อินเดีย ปากีสถานและพม่าตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ เมื่อเกิด
สงครามชาวมุสลิมที่อาศัยในประเทศพม่าได้พยายามอพยพกลับอินเดียเพราะหนีสงครามแต่ยังมี

บางส่วนที่ยังคงอาศัยอยู่บริเวณชายแดนระหว่างไทย-พม่าและภาคเหนือของไทย

เส้นทางการอพยพมีหลายเส้นทางแต่มีเส้นทางหลักได้แก่ เส้นทางอำเภอแม่สอดจังหวัดตากซึ่งเป็นอำเภอเล็กๆ ที่มีชายแดนติดกับประเทศพม่าและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจเพราะเส้นทางนี้เป็นเส้นทางของคาราวานสินค้าเข้าสู่ประเทศไทยและยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญด้วย

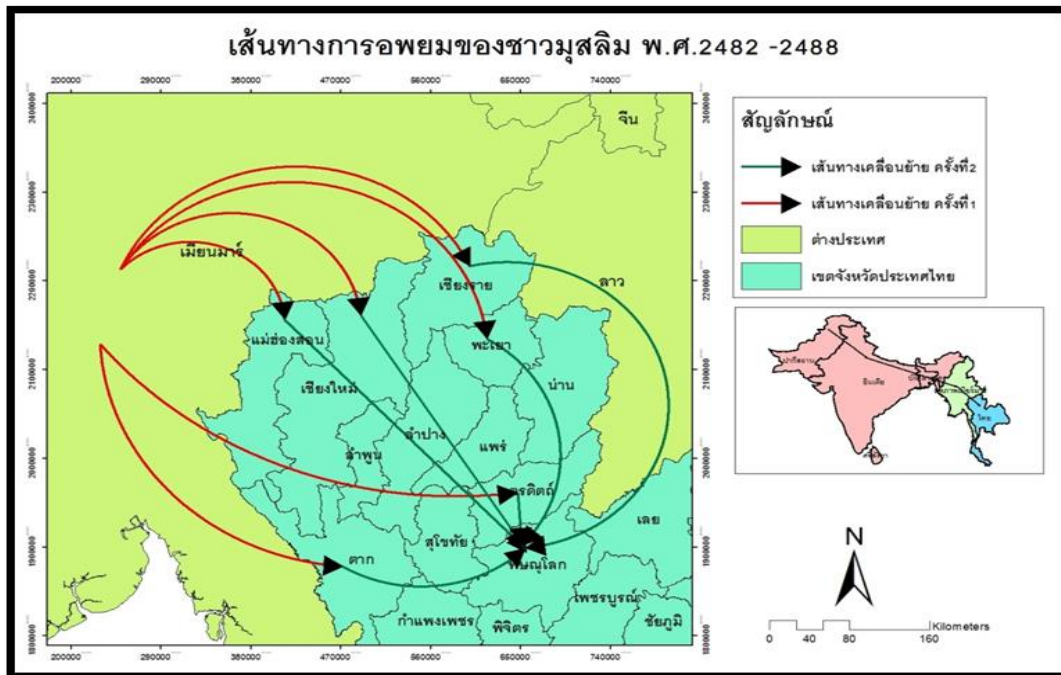
อีกหนึ่งเส้นทางคือบริเวณอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นเส้นทางลำเรียงของชาวจีนยูนนานและชาวปากีสถานโดยที่อพยพเข้าไทยโดยเดินทางผ่านรัฐฉานและทางตอนบนของประเทศพม่าเดินทางเข้าสู่ไทยและได้กระจายกันตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคเหนือของไทย

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองอังกฤษต้องทำสงครามกับญี่ปุ่นที่ในขณะนั้นได้ยกพลรบขึ้นที่ฝั่งไทย ประเทศทั้งหลายที่เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษได้เกณฑ์กำลังทหารจากประเทศอาณานิคมใกล้เคียงได้แก่พม่า อินเดีย ปากีสถาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวมุสลิมและเป็นกำลังพลจากเมืองเปชาวาร์ ที่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศปากีสถานในปัจจุบันอังกฤษได้อาศัยกำลังทหารเหล่านี้ต้านกองทัพญี่ปุ่นในไทยเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง เมื่อสงครามสิ้นสุดลงทหารบางส่วนยังคงตั้งรกรากที่ประเทศไทยประกอบกับในช่วงนั้นรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีนโยบายอพยพต่างด้าวในภาคเหนือเข้าสู่จังหวัดพิษณุโลกจึงมีชาวมุสลิมหลากหลายเชื้อชาติอพยพเข้ามาในจังหวัดพิษณุโลก เช่น เชื้อสายเบงกาลี เชื้อสายจูลีเย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือبابาซาดุลลาห์ ที่ได้อพยพมาจากจังหวัดเชียงใหม่และนำครอบครัวมาด้วยทั้งหมดซึ่งเป็นครอบครัวขนาดใหญ่และเริ่มทำกิจการทำนมชั้นที่รับนมวัวจากชาวมุสลิมนิกายซุนนีที่เคยอาศัยอยู่ก่อนหน้านี้ในบริเวณตลาดใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ภาพ 4.2 เส้นทางการย้ายถิ่นฐานของชาวมุสลิมในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

4.2.3 หลังปีพุทธศักราช 2500

ภาพ 4.3 เส้นทางการย้ายถิ่นฐานของชาวมุสลิมหลัง พ.ศ. 2500

จากภาพ 4.3 เมื่อสงครามสงบลงต่อมาประเทศอินเดียได้รับเอกราชกลับมาจากประเทศอังกฤษเมื่อปีคริสต์ศักราช 1947 ทำให้แบ่งประเทศปากีสถานออกเป็นสองส่วนคือปากีสถานตะวันออกและปากีสถานตะวันตก ต่อมาปากีสถานตะวันออกต้องการประกาศตัวเป็นประเทศเอกราชเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2514 ปากีสถานตะวันออกได้ประกาศแยกตัวเป็นเอกราชภายใต้ชื่อสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ทำให้ปากีสถานตะวันตกส่งกองกำลังทหารเข้าปราบปรามอินเดียได้ส่งทหารเข้าไปช่วยเหลือปากีสถานตะวันออก ในที่สุดฝ่ายปากีสถานตะวันตกพ่ายแพ้ในการรบและยินยอมให้เอกราชแก่บังกลาเทศ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2514 และหลังจากที่บังกลาเทศประเทศอิสราเอลสำเร็จ เมื่อญาติพี่น้องชาวมุสลิมที่อยู่ในประเทศเหล่านั้นทราบข่าวสงครามสงบจากผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่แล้วจึงมีการอพยพกลับเพิ่มขึ้นมาทำการตั้งถิ่นฐานในไทย

เส้นทางการอพยพถิ่นฐานครั้งนี้ยังคงใช้เส้นทางเดิมคือเส้นทางอำเภอแม่สอดจังหวัดตากและอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงรายเช่นเดิม แต่ครั้งนี้ไม่ได้ตั้งถิ่นฐานที่เฉพาะภาคเหนือของไทยเท่านั้นแต่ได้กระจายไปบริเวณต่างๆ ของไทย ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พิษณุโลก ตาก กาญจนบุรี อุตรดิตถ์และนครราชสีมาและหลังปีพุทธศักราช 2500 การย้ายถิ่นฐานเข้า-ออกของชาวมุสลิมในจังหวัดพิษณุโลกมีทั้งแบบชั่วคราวและถาวรโดยส่วนมากจะมาจากจังหวัดใกล้เคียงหรือการแต่งงานกับคนพื้นถิ่นอื่นๆ ทำให้มีจำนวนประชากรของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่การย้ายถิ่นจะเป็นการเคลื่อนย้ายในจำนวนไม่มากเท่าสมัยก่อนและมีการกระจายกันออกไปในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดพิษณุโลกตามกลุ่มญาติหรือกลุ่มที่รู้จักกัน

4.3 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

4.3.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานก่อนปีพุทธศักราช 2500

การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเทศบาลนครพิษณุโลกในสมัยก่อนนั้นจะมีการตั้งถิ่นฐานตามกลุ่มของตนหรือผู้นำในขณะนั้น มุสลิมในเทศบาลนครพิษณุโลกในขณะนั้นแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มมุสลิมเชื้อสายโบราณหรือกลุ่มมุสลิมนิกายชีอะห์และกลุ่มเชื้อสายปาตาน ซึ่งมากกว่า 90% นับถือนิกายซุนนีย์ ประมาณปีพุทธศักราช 2460 ชาวมุสลิมนิกายชีอะห์เป็นกลุ่มที่เข้ามาทำการตั้งถิ่นฐานในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกก่อนโดยมีหลักฐานคือกุโบร์หรือสุสานมุสลิมชีอะห์ที่มีมาก่อนที่กลุ่มของชาวมุสลิมนิกายซุนนีย์จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานโดยกลุ่มมุสลิมนิกายชีอะห์ได้เข้ามาทำการค้าขายและตั้งห้างร้านต่างๆ อยู่บริเวณตลาดใต้ซึ่งเป็นตลาดสดแห่งแรกของเทศบาล

นครพิษณุโลกต่อมาชาวมุสลิมกลุ่มชนนี้ของ นายฮัจยี ใควดัส นูนคาน ได้ทำการย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณสี่แยกบ้านแขกโดยมุสลิมกลุ่มชนนี้จะประกอบอาชีพทำการปศุสัตว์และมีการตั้งถิ่นฐานถาวรบริเวณสี่แยกบ้านแขกจนถึงปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2500 จะมีลักษณะรูปแบบการการกระจุกของบ้านเรือนคล้ายกันคือจะมีการกระจุกตัวอยู่บริเวณที่มีคนลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเป็นคนกลุ่มเดียวกันแต่ทั้งนี้ด้วยการประกอบอาชีพที่มีลักษณะต่างกันทำให้การตั้งบ้านเรือนมีลักษณะแตกต่างกันออกไปโดยสามารถแบ่งออกได้สามละแวกตามลักษณะอาชีพได้แก่

ละแวกที่ 1 บริเวณสี่แยกบ้านแขก

ละแวกที่ 2 บริเวณตลาดใต้

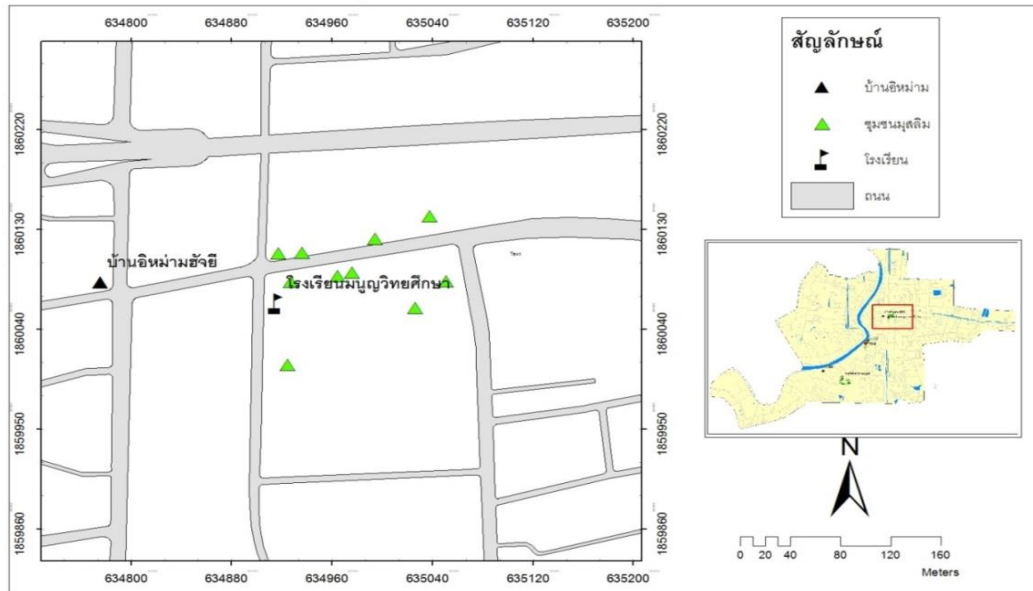
ละแวกที่ 3 บริเวณโรงสีใต้

ละแวกที่ 1 บริเวณสี่แยกบ้านแขก(ภาพที่ 4.4) ที่เรียกเช่นนี้เพราะ บริเวณนี้เป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมหรือคนไทยในสมัยนั้นจะนิยมเรียกว่า “แขก” และถนนตรงสี่แยกนั้นเกิดจากการบริจาคที่ดินของ นายฮัจยี นูนคาน ให้ทางการใช้ประโยชน์จึงกลายเป็นชื่อเรียกสี่แยกบ้านแขกมาจนถึงปัจจุบัน การตั้งถิ่นฐานโดยแรกเริ่ม นายฮัจยี ใควดาส นูนคานได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนคนต่างประเทศประจำจังหวัดพิษณุโลกในขณะนั้นได้ซื้อบ้านที่ตั้งอยู่ตรงหัวมุมสี่แยกบ้านแขกต่อจากปลัดอำเภอ ส่วนสมาชิกคนอื่นๆในชุมชนจะตั้งบ้านเรือนกระจุกกันอยู่บริเวณทางข้ามรถไฟบริเวณตรงข้ามกับบ้านของนายฮัจยี นูนคานช่วงถนนพระองค์ตัดกับถนนธรรมบูชา ชาวมุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้จะมีความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือญาติหรือคนรู้จักกันทำให้มีการตั้งบ้านเรือนมีลักษณะรั้วติดกันในช่วงแรกของการตั้งถิ่นฐานมีคนจำนวนไม่มากนักชาวมุสลิมในละแวกนี้ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเลี้ยงวัว ขายนมสดในกับคนในตลาดและส่งให้กับผู้ทำนมชั้น

เมื่อพุทธศักราช 2489 หลังจากจอมพลแปลก พิบูลสงคราม (จอมพล ป.) มีนโยบายอพยพต่างดาว ทำให้มีคนหลายเชื้อชาติจากพื้นที่อื่นเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพิษณุโลก เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้มีชาวมุสลิมเชื้อสายแขกเบงกาลีเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้เพิ่มขึ้นแต่ยังคงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบเดิมคือกระจุกตัวใกล้กับคนที่มีลักษณะเหมือนกัน พร้อมทั้งมีการก่อตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา

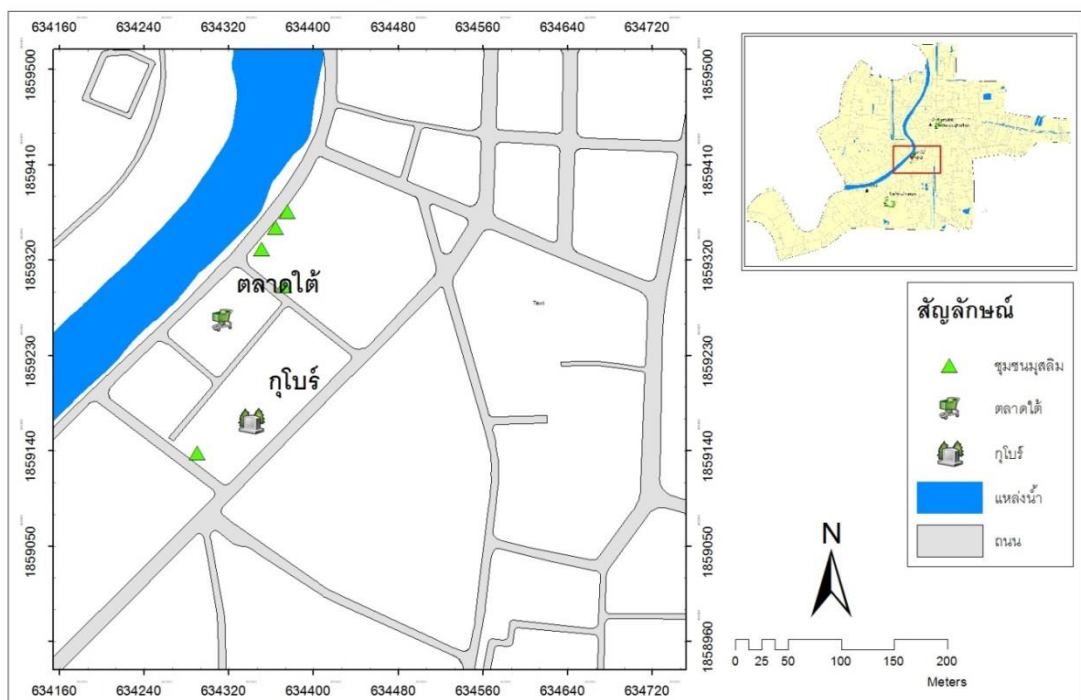
ศึกษาขึ้นมาบริเวณถนนธรรมบูชาใกล้ชุมชนมุสลิมแห่งนี้ได้และดำเนินการกิจการจนได้รับรอง
 วิทยฐานะเท่าโรงเรียนรัฐบาลดำเนินการมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2530 ก็ได้ปิดการดำเนินการนี้ลง

การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิม ละแวกที่ ๑

ภาพ 4.4 การตั้งถิ่นฐานบริเวณสี่แยกบ้านแขก

การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิม ละแวกที่ ๒

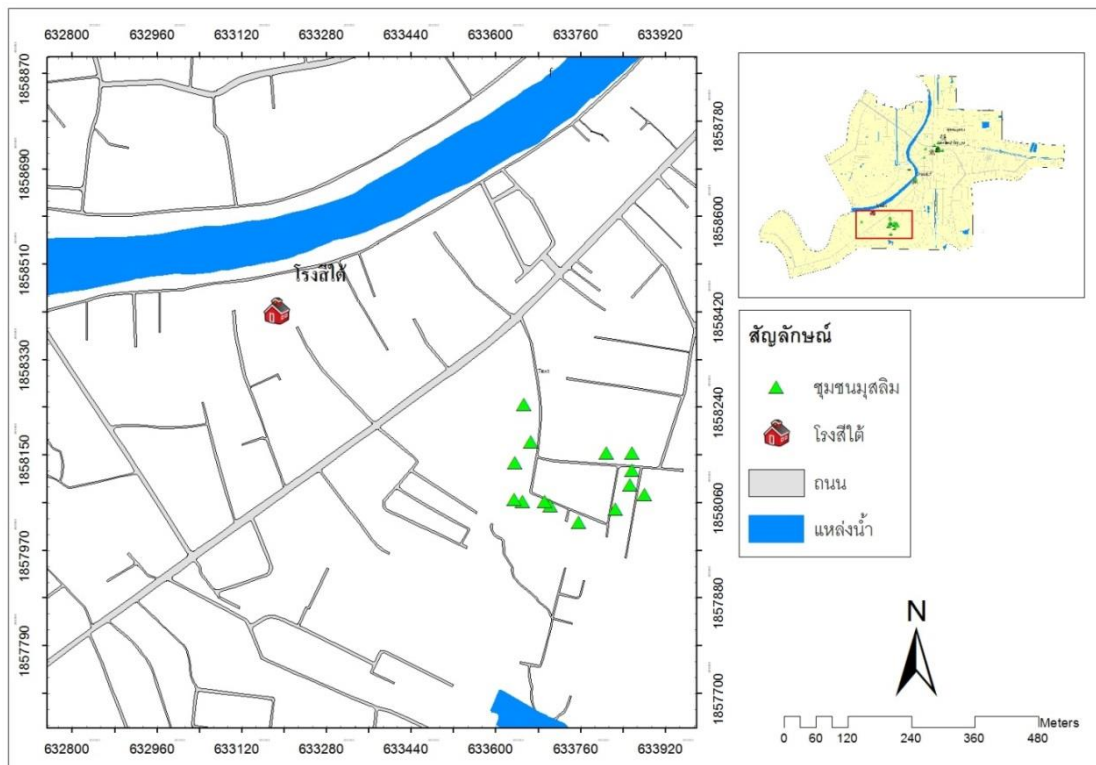
ภาพ 4.5 การตั้งถิ่นฐานบริเวณตลาดใต้

ละแวกที่ 2 บริเวณตลาดใต้ (ภาพ 4.5) บริเวณนี้เป็นชุมชนเก่าแก่ของชาวมุสลิมเป็นชาวมุสลิมเชื้อสายชีอะห์ ชุมชนชีอะห์มีมาก่อนปีพุทธศักราช 2460 โดยมีหลักฐานว่าบริเวณนี้เป็นชุมชนชีอะห์คือกุโบร์หรือสุสานมุสลิมนิกายชีอะห์ที่ตั้งอยู่บริเวณหลังตลาดใต้ เยื้องกับโรงเรียนอนุบาลพระราชราษฎรในปัจจุบัน ชุมชนชีอะห์นั้นมีความรุ่มรวยเรื่องทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นกิจการค้าผ้า เครื่องเขียน กิจการของชาวมุสลิมจะตั้งอยู่บนถนนพยุพราชาในตลาดเมืองพิษณุโลก โดยที่กิจการค้าผ้ากับร้านเครื่องเขียนเหล่านี้จะตั้งอยู่ใกล้กับริมแม่น้ำน่าน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่งสินค้า นั้นเป็นเพราะสมัยนั้นยังนิยมใช้บริการขนส่งสินค้าทางน้ำนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็น ร้านนายห้าง เอช อาดัม อาลี (นายห้างเหนือ) ร้านนายห้างรอยยับ ร้านมุขายี ร้านนายห้างอ้วน ร้านอาลีโบ ทั้งหมดนี้มีลักษณะร้านเป็นห้องแถวตั้งอยู่ใกล้บริเวณริมแม่น้ำทั้งสิ้น ส่วนรูปแบบการตั้งถิ่นฐานยังคงมีการกระจุกตัวของกลุ่มคนที่มีลักษณะคล้ายกันหรือกลุ่มเดียว เช่นเดียวกับกับละแวกที่ 1

เมื่อปีพุทธศักราช 2489 หรือสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีแขกจูเลีย หรือครอบครัวการ์ดเคอ ได้อพยพมาจากเชียงใหม่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในละแวกนี้ โดยเริ่มจากทำกิจการค้าผ้าอยู่ในตลาดใต้ ภายหลังจึงเปลี่ยนมาเปิดร้านขายผ้าการ์เดอร์แดนชัน อยู่บริเวณห้องแถวริมแม่น้ำเช่นเดียวกับร้านอื่นๆ

ละแวกที่ 3 บริเวณโรงสีใต้ (ภาพ 4.6) บริเวณนี้จะเป็นกลุ่มของแขกปาทานนิกายซุนนีย์อีกกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ทางโรงสีใต้ ใกล้วัดท่ามะปราง ทำอาชีพเลี้ยงวัว จำหน่ายนมสดและอยู่ยาม ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อใดแต่กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับกลุ่มที่อยู่ละแวกที่หนึ่ง ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะมีลักษณะบริเวณบ้านกว้างเพราะภายในบริเวณบ้านนั้นจะมีคอกสัตว์ไว้ในรั้วบ้าน ชุมชนนี้เป็นชุมชนเก่าแก่อีกแห่งหนึ่ง ชาวมุสลิมจะเรียกชุมชนนี้ว่า ชุมชนราม่า โดยรูปแบบการตั้งถิ่นฐานนั้นจะเป็นแบบกระจุกตามกลุ่มคนประเภทเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน ในระยะแรกนั้นมีผู้ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานจำนวนน้อยทำให้บริเวณแถบนี้มีบริเวณกว้างเหมาะสำหรับทำการปศุสัตว์

การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม ละแวกที่ ๓

ภาพ 4.6 การตั้งถิ่นฐานบริเวณโรงสีได้

4.3.2 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานหลังปีพุทธศักราช 2500

ช่วงหลังปีพุทธศักราช 2500 พืชญโลกมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง รวมไปถึงด้านอื่นๆ ชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครพืชญโลกเองก็มีการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงจากการตั้งถิ่นฐานเดิมเพียงเล็กน้อย มีจำนวนประชากรชาวมุสลิมเพิ่มขึ้นแล้วมีการขยายขนาดของชุมชนใหญ่ขึ้นแต่ยังคงเอกลักษณ์แต่ละกลุ่ม การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลในช่วงหลังปีพุทธศักราช 2500 จนถึงปัจจุบัน ยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับอดีตคือแบ่งเป็น 3 ละครวเช่นเดิม

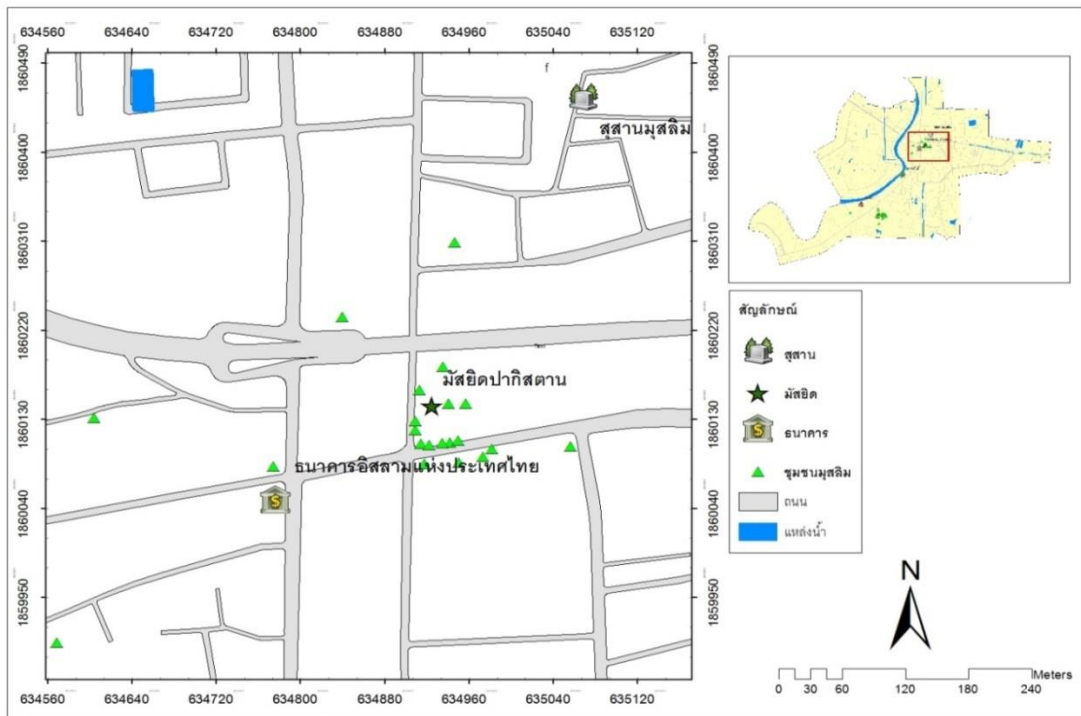
ละครวที่ 1 บริเวณสี่แยกบ้านแขก (ภาพที่ 4.7) หลังจากพุทธศักราช 2500 บริเวณนี้มี การเปลี่ยนแปลงมากมาย มีการสร้างศาสนาสถานของชุมชนมุสลิมแห่งแรกและแห่งเดียวใน

พิษณุโลก คือมัสยิดปากีสถาน ที่ได้ตั้งชื่อตามตามเชื้อสายปาทาน ที่มาตั้งรกรากในจังหวัดพิษณุโลก สร้างแล้วเสร็จเมื่อ เดือนมกราคม พุทธศักราช 2523 นอกจากจะเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้วมัสยิดแห่งนี้ยังเป็นโรงเรียนสอนศาสนาให้กับเยาวชนมุสลิมอีกด้วย สถานที่อีกแห่งคือ สุสานมุสลิม แต่เดิมนั้นสุสานจะอยู่บริเวณสี่แยกบ้านแขก แต่หลังปีพุทธศักราช 2500 นายฮัจยี นูนคานได้ซื้อที่ดินบริเวณหลังโรงเรียนพุทธชินราชนั้นให้เป็นพื้นที่สุสานมุสลิมซึ่งอยู่ติดกับสุสานของชาวคริสต์ที่อยู่ข้างโรงเรียนผดุงราชบุรี แต่เดิมนั้นถือเป็นเขตป่าช้าของทั้งสามศาสนา มีทั้ง พุทธ คริสต์ และอิสลาม การตั้งถิ่นฐานในละแวกนี้ค่อยๆ มีการเปลี่ยนแปลงจากที่มีจำนวนบ้านเรือนไม่กี่หลังคาเรือนปัจจุบันได้มีการอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นใกล้กับมัสยิดปากีสถานโดยเฉพาะบริเวณช่วง ถนนธรรมบูชาติดกับถนนพระองค์จะเป็นลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบเกาะกลุ่ม (Cluster pattern) รูปแบบรวมกลุ่มอย่างสุ่ม เพราะเนื่องจากบ้านทุกหลังไม่ได้มีถนนหรือเส้นทางคมนาคมตัดผ่าน แต่จะกระจุกใกล้กับมัสยิดนั่นเอง จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก ทำให้ละแวกนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพ ที่แต่ก่อนบริเวณนี้จะเป็นพื้นที่ทุ่งหญ้าปัจจุบันสี่แยกบ้านแขกเป็นแหล่งการค้า มีร้านค้าขายหลากหลายประเภท ทำให้ชาวมุสลิมเองมีการปรับตัว จากที่ยึดอาชีพทำปศุสัตว์ ค้านมวัว ในปัจจุบันเปลี่ยนมาทำการค้าเกือบจะทั้งหมดใกล้กับมัสยิดปากีสถานนั้นจะมีร้านอาหารมุสลิมเรียงกันหลายร้าน

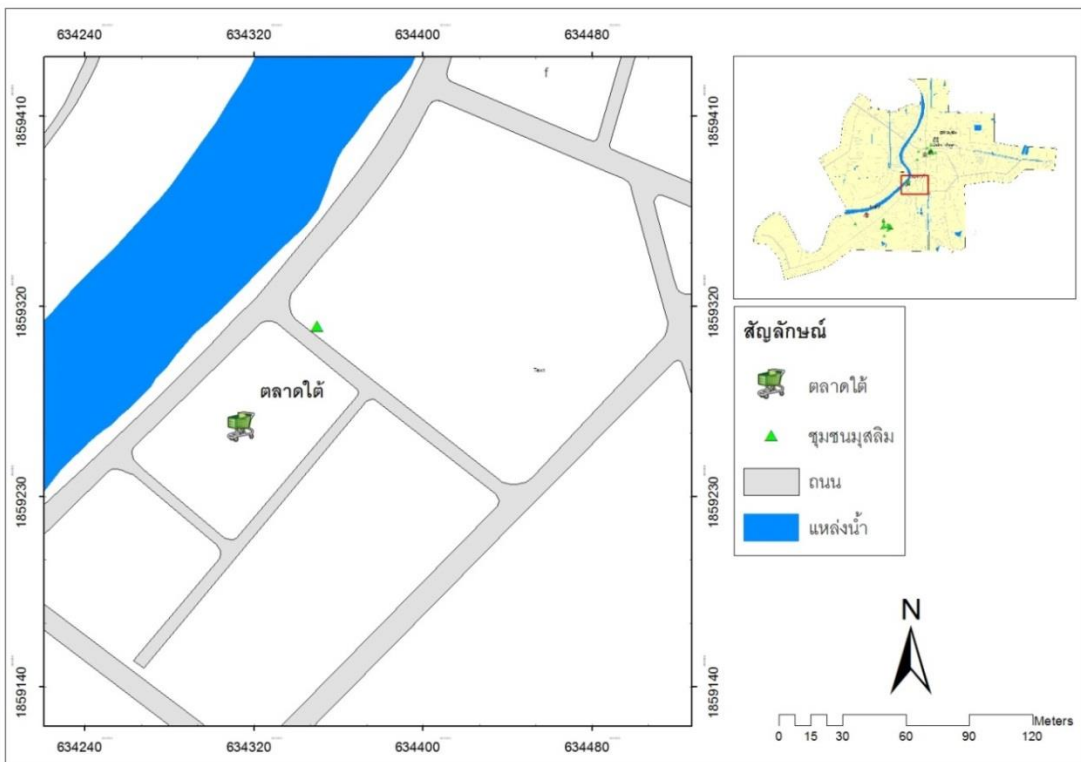
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ภาพ 4.7 การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม หลังปีพุทธศักราช2500-2558 บริเวณสี่แยกบ้านแขก

ภาพ 4.8 การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม หลังปีพุทธศักราช2500-2558 บริเวณตลาดใต้

ละแวกที่ 2 บริเวณตลาดใต้ (ภาพ 4.8) จะเห็นได้ว่าบริเวณมีจำนวนบ้านเรือนของชาวมุสลิมลดลง นั่นเป็นเพราะ ในปีพุทธศักราช 2500 พืชญ์โลกได้เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ในสมัยนั้น บ้านเรือนรวมถึงตึกแถวทั้งหลายจะนิยมสร้างจากไม้ ทำให้เป็นเชื้อเพลิงชั้นดี บริเวณละแวกนี้ก็ได้รับความเสียหายด้วยเช่นกัน ทำให้หลายครอบครัวต้องปิดกิจการและย้ายถิ่นฐานไปยังที่อื่นๆเกือบทั้งหมด ทำให้ชุมชนบริเวณนี้เหลือเพียงครอบครัวมุสลิมชื่ออะห์เพียงครอบครัวเดียวซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนมาเป็นชุมชนนี้

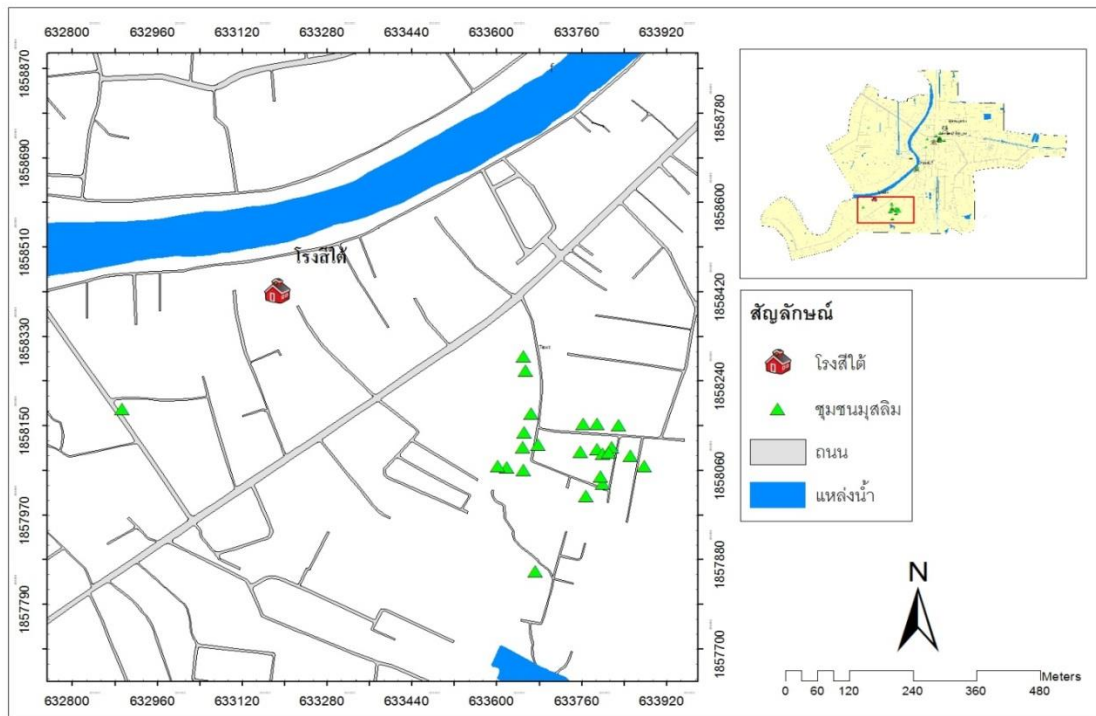
ในปัจจุบัน(พ.ศ. 2558) ละแวกนี้เหลือครอบครัวของชาวมุสลิมเพียงครอบครัวเดียวที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ แต่ในตลาดใต้ยังคงชาวมุสลิมจำนวนหนึ่งทำการค้าขายอยู่ในตลาดเพียงแต่ไม่ได้มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณละแวกนี้เท่านั้น

ละแวกที่ 3 บริเวณโรงสีใต้ (ภาพที่ 4.9) แสดงให้เห็นว่าการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเดิมเป็นการกระจุกตัวกับกลุ่มคนกลุ่มเดียวอย่างเห็นได้ชัด เพราะในบริเวณนี้มีการกระจุกตัวของบ้านเรือนชาวมุสลิมอยู่อย่างหนาแน่น ที่มีการขยายตัวออกมาของจำนวนบ้านเรือนเป็นแบบผลกระทบจากความใกล้เคียง (neighborhood effect) คือผู้ที่อพยพมาก่อนจะจับจองที่ไว้ก่อนส่วนผู้ที่เข้ามาทีหลังจะตั้งถิ่นฐานในบริเวณใกล้เคียงถัดไป ชุมชนนี้ส่วนใหญ่ยังคงเลี้ยงสัตว์ในรั้วบ้านจะมีคอกสัตว์ ทำให้บริเวณบ้านนั้นมีพื้นที่กว้างและในชุมชนนี้ยังมีทุ่งโล่งสำหรับเลี้ยงสัตว์อีกด้วย ลักษณะของการตั้งบริเวณนี้จะเป็นแบบรูปแบบรวมกลุ่ม (Cluster pattern) รูปแบบรวมกลุ่มอย่างมีระเบียบบ้านแต่ละบ้านแต่ละหลังมีเส้นทางถนนตัดผ่านมีสะดวกรในการติดต่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ภาพ 4.9 การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม หลังปีพุทธศักราช 2500-2558 บริเวณโรงเรียน

4.3.3 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเทศบาลนครพิษณุโลกในปัจจุบัน (พ.ศ. 2558)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเทศบาลนครพิษณุโลก โดยใช้เครื่องมือ Average Nearest Neighbor แล้วพิจารณาค่า z-score ได้ดังนี้

ตาราง 4.17 ข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

Observed Mean Distance: 67.1175 Meters

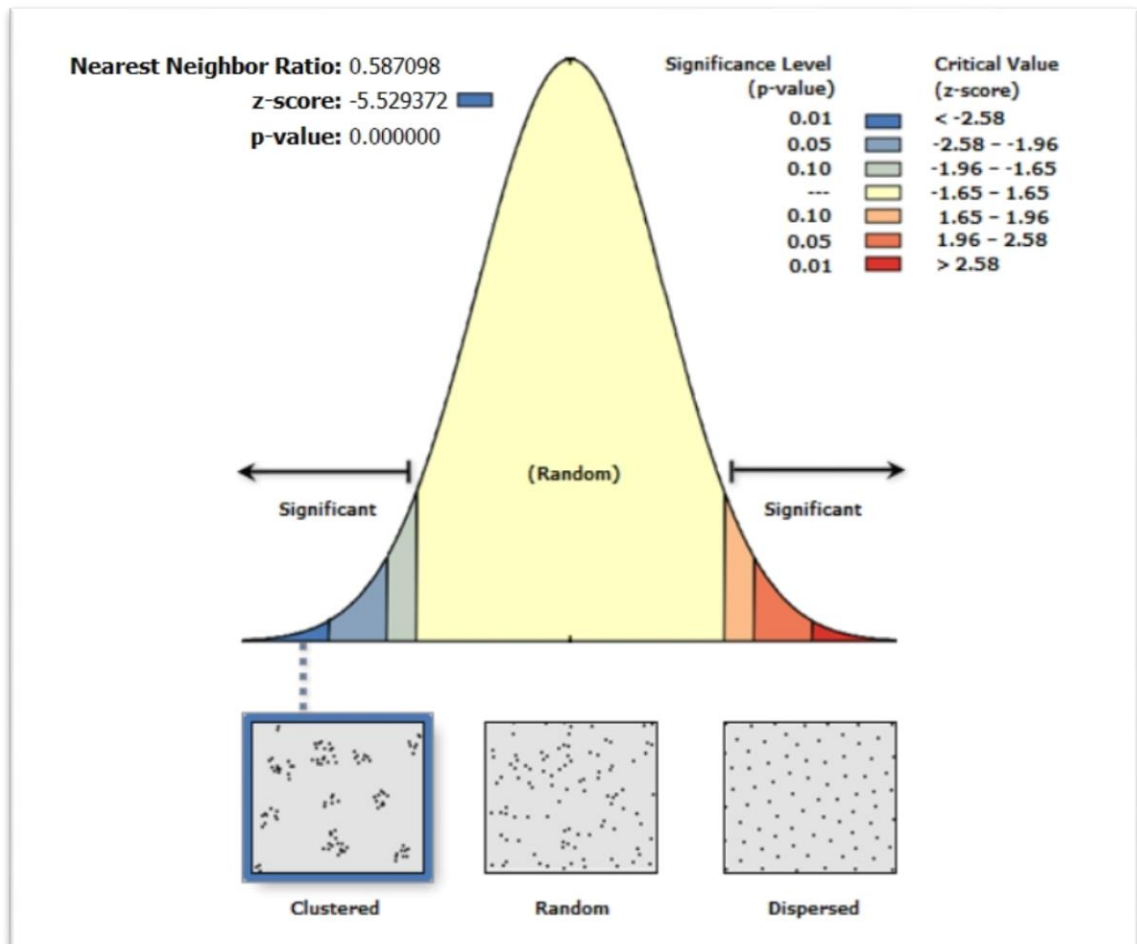
Expected Mean Distance: 114.3208 Meters

Nearest Neighbor Ratio: 0.587098

z-score: -5.529372

p-value: 0.000000

ผลการวิเคราะห์ พิจารณาจากค่า $z\text{-score} = -5.52937221063$ ซึ่งมีความน่าจะเป็นน้อยกว่า 1% ดังนั้นจึงจัดว่าเป็นรูปแบบกระจุกตัว(ภาพที่ 4.10)

ภาพ 4.10 ผลสรุป Average Nearest Neighbor
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

จากการสุ่มลงพื้นที่ในเขตเทศบาล พบว่ามีจำนวน 9 ชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่(รูปที่ 4.11)ได้แก่

1. ชุมชนราชบูรณะ
4. ชุมชนราชพฤกษ์
7. ชุมชนอภิชาติบุตร

2. ชุมชนประสงค์ประสาท

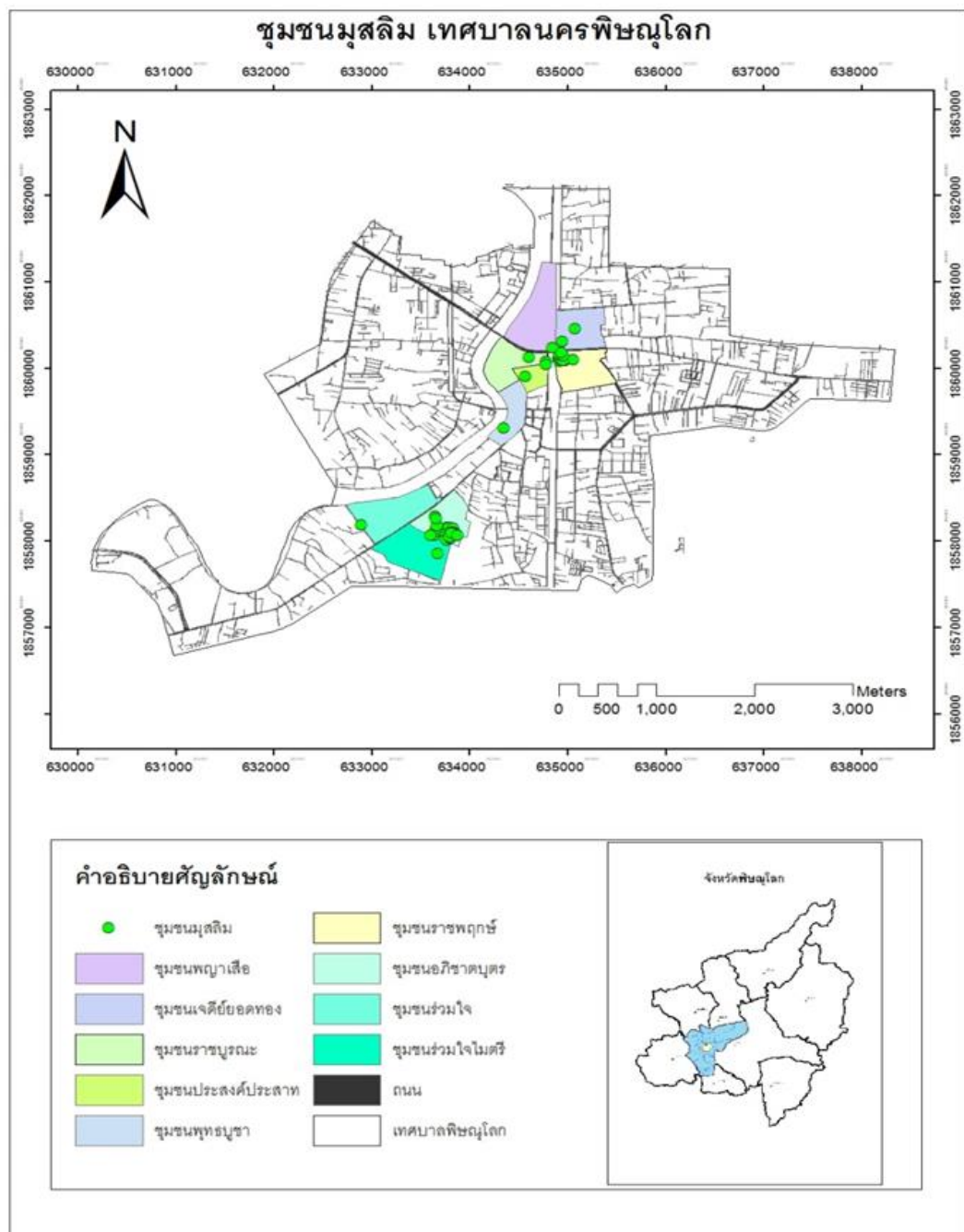
5. ชุมชนพญาเสือ

8. ชุมชนร่วมใจ

3. ชุมชนพุทธบูชา

6. ชุมชนเจดีย์ยอดทอง

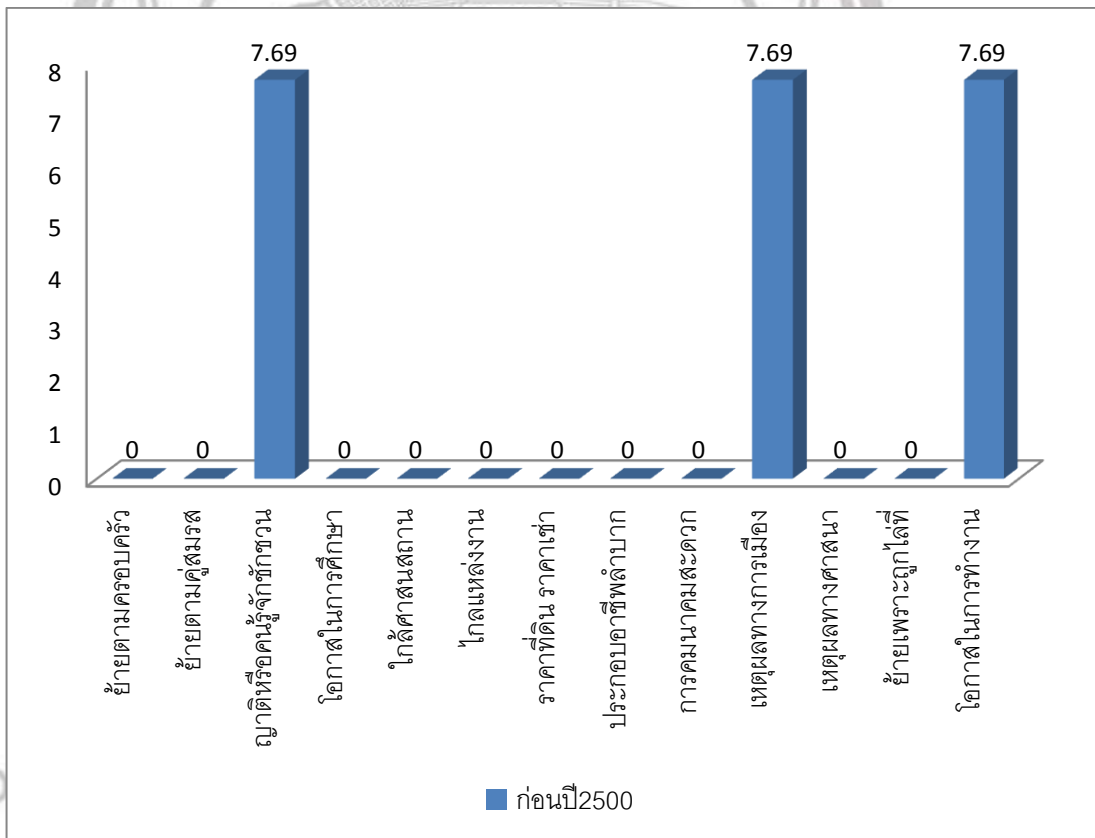
9. ชุมชนร่วมใจไมตรี

ภาพ 4.11 ชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่

4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

4.4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานก่อนปี พ.ศ. 2500

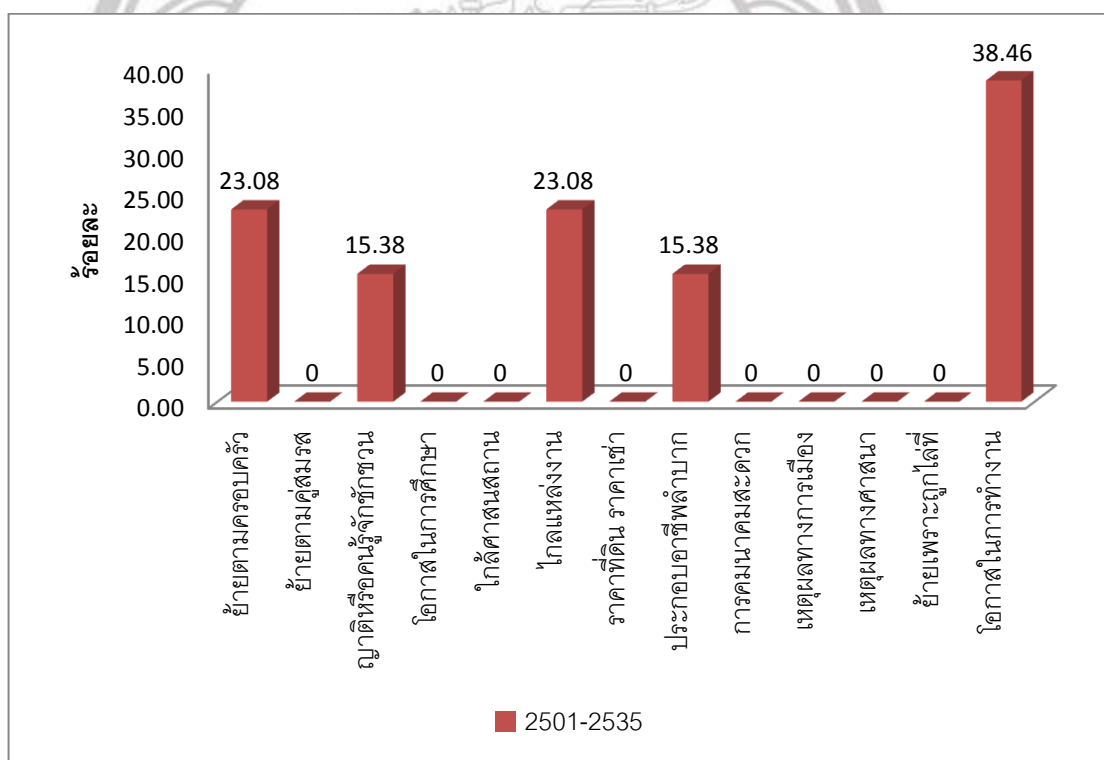

ภาพ 4.12 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานก่อนปี พ.ศ. 2500

จากภาพ 4.12 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในช่วงก่อนปี 2500 ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานญาติหรือคนรู้จักชักชวน เหตุผลทางการเมือง และโอกาสในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 7.69 เท่าๆ กัน เนื่องจากอินเดียได้ตกอยู่ในอำนาจปกครองของอังกฤษทำให้ชาวมุสลิมใน

ประเทศอินเดียต้องมีการอพยพหนีทหารของอังกฤษและทำให้ไม่สามารถทำงานประกอบอาชีพได้ ทำให้เมื่อมาตั้งถิ่นฐานนั้นจึงจำเป็นต้องเลือกแหล่งที่มีโอกาสในการทำงานค่อนข้างสูงประกอบกับช่วงสมัยนั้นมีการก่อสร้างทางรถไฟเมื่อชาวมุสลิมอพยพเข้ามาในพิษณุโลกเลือกที่จะตั้งถิ่นฐานในบริเวณสี่แยกบ้านแขกเพราะมีตั้งโอกาสในการทำงานและมีญาติพี่น้องตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ อีกทั้งยังมีบริเวณตลาดใต้ที่เป็นแหล่งทำมาหาอาชีพได้ ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นเหตุผลของการตัดสินใจตั้งถิ่นฐานในเขตเทศบาลพิษณุโลก

4.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานปี พ.ศ. 2501-2535

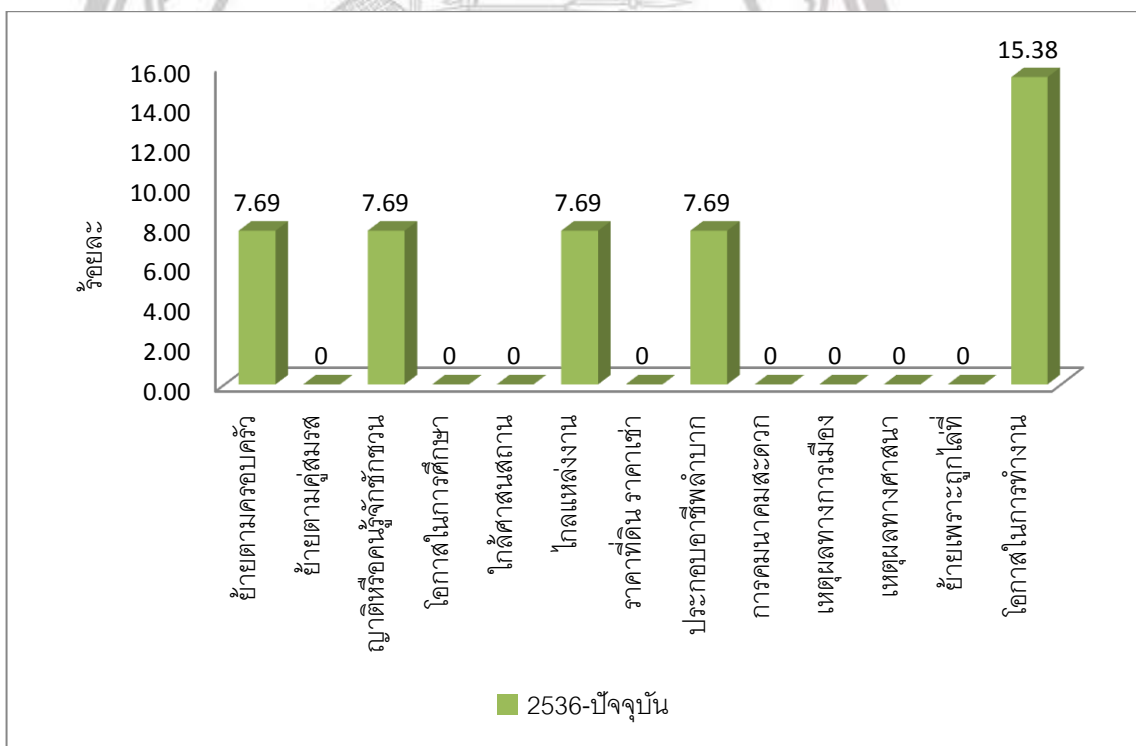

ภาพ 4.13 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานปี พ.ศ. 2501-2535

จากภาพ 4.13 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในช่วงปี พ.ศ. 2501-2535 ได้แก่ โอกาสในการทำงานมีผลต่อการตั้งถิ่นฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.46 ลำดับที่สองได้แก่ ย้ายตามครอบครัวและไกลแหล่งงาน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ลำดับที่สามได้แก่ คนรู้จักชักชวนและประกอบอาชีพลำบาก คิดเป็นร้อยละ 15.38 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ประเทศไทยกำลังมีการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ปัจจัยส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นส่วน

ใหญ่เมื่อมีพี่น้องชาวมุสลิมมาทำการตั้งถิ่นฐานก่อนจึงทำให้มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามผู้ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้า อีกทั้งเมืองพิษณุโลกนั้นถือเป็นเมืองที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง ทำให้มีแรงดึงดูดผู้คนเข้ามาทำการตั้งถิ่นฐานมากขึ้น เพื่อที่จะขยายโอกาสในการทำงานและยังมีแหล่งงานที่หลากหลาย

4.4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานปี พ.ศ. 2536-2558

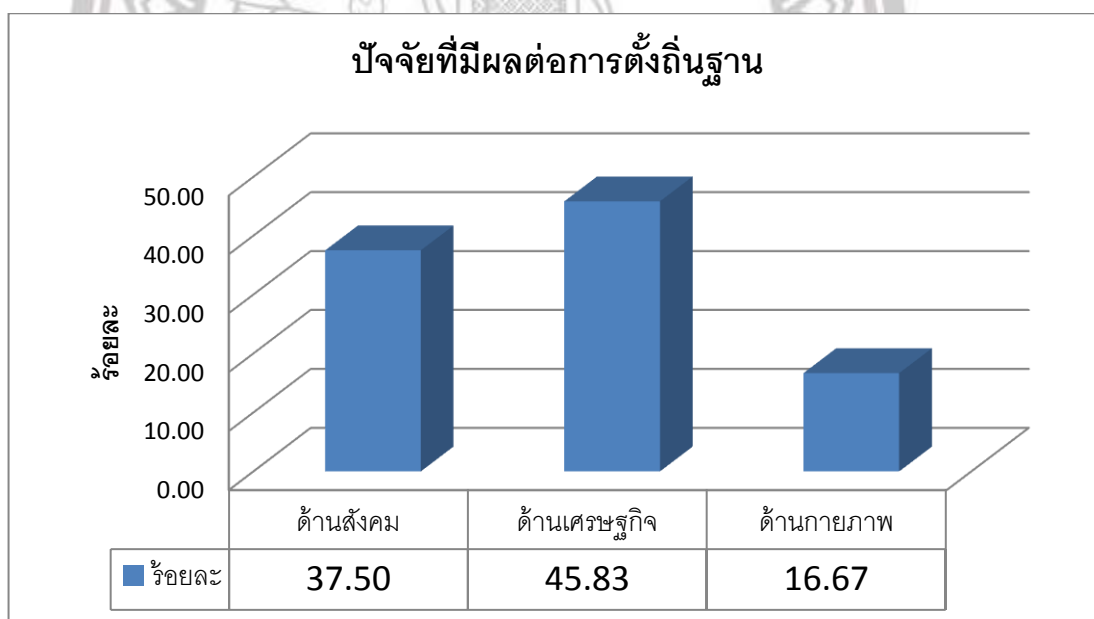

ภาพ 4.14 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานปี พ.ศ. 2536-2558

จากภาพ 4.14 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในช่วงปี พ.ศ. 2536-2558 ได้แก่ โอกาสในการทำงานมีผลต่อการตั้งถิ่นฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.38 รองลงมา ได้แก่ ย้ายตามครอบครัว คนรู้จักชักชวน ไกลแหล่งงานและประกอบอาชีพลำบาก คิดเป็นร้อยละ 7.69 เนื่องจากในช่วงเวลาปี พ.ศ.2536 ถึงปัจจุบันนั้นมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้มีความต้องการด้านการทำงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในช่วงเวลานี้เขตเทศบาลพิษณุโลก

ปัจจุบันถือเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีความรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจจึงมีแรงดึงดูดผู้คน หลากหลายเชื้อชาติ เข้ามาทำงานหรือศึกษาต่อ ส่วนการที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานตามญาติหรือผู้ที่รู้จักนั้นได้มีจำนวนลดลง อย่างเห็นได้ชัดแต่จะเป็นการเคลื่อนย้ายแบบชั่วคราวเท่านั้น

4.4.4 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

ภาพ 4.15 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในแต่ละด้าน

จากภาพ 4.15 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานทั้ง3ช่วงเวลามากที่สุดคือเหตุด้านเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 45.83 รองลงมา คือปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ37.50 และปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุดในการตั้งถิ่นฐานคือปัจจัยด้านกายภาพ คิดเป็นร้อยละ 16.67

4.5 การดำเนินชีวิตและการปรับตัว

4.5.1 ด้านบุคคล

การศึกษา ในสมัยก่อนนั้นผู้หญิงจะไม่ค่อยได้รับโอกาสทางการศึกษาเช่นกันกับผู้ชายในกลุ่มอื่นๆ เพราะเนื่องจากในยุคนั้นจะมีการส่งเพลงยาวซึ่งถือว่าเป็นการกระทำไม่ถูกในยุคสมัยนั้น ทำให้เกิดการหวาดระแวงว่าถ้าส่งบุตรหลานไปแล้วจะรับวัฒนธรรมที่ไม่ใช่อิสลามกลัวสูญเสียความเป็นมุสลิมจึงทำให้หญิงชาวมุสลิมอยู่กับบ้านโดยให้ผู้ชายนั้นออกทำงานนอกบ้านจึงทำให้มีการแยกตัวจากสังคมกลุ่มอื่นๆ แต่ในปัจจุบันชาวมุสลิมมีการปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลง ชาวมุสลิมในปัจจุบันมีการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในระดับมัธยม หรือมหาวิทยาลัย และมีการเรียนร่วมกับคนกลุ่มอื่นๆ ไม่มีการแยกตัวเหมือนแต่ก่อน

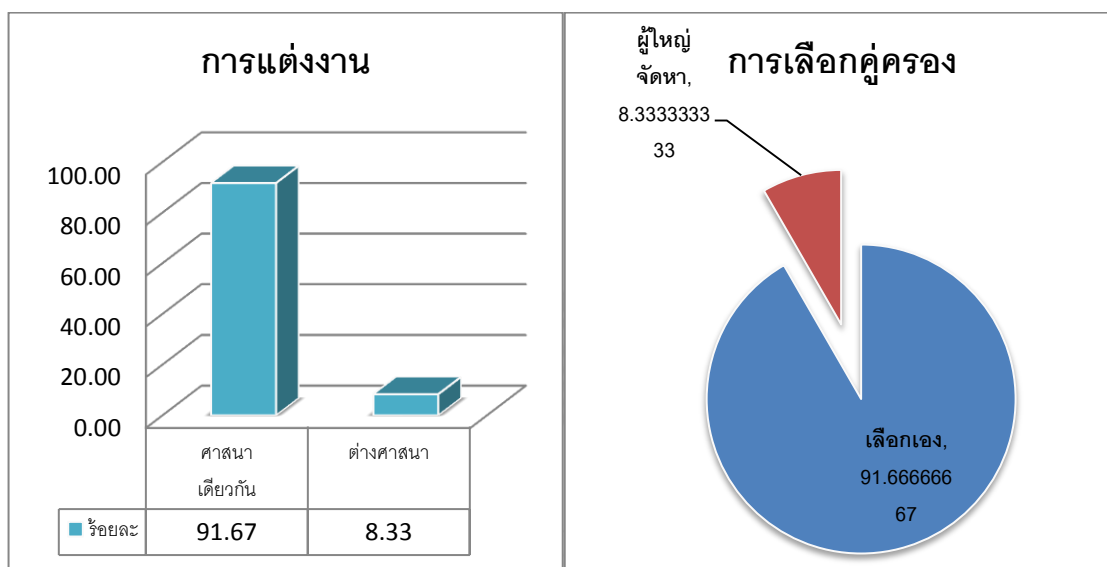
ทัศนคติ จากการสัมภาษณ์นั้น เนื่องจากชาวมุสลิมในเขตเทศบาลพิษณุโลกได้ทำการย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานทัศนคติของชาวมุสลิมที่มีต่อคนไทยในอดีตนั้นถือว่าคนไทยเป็นมิตรและใจดี จึงไม่ได้มีความคิดที่แตกต่างหรือแปลกแยก ทำให้มีการอาศัยอยู่ร่วมกันแบบน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า อยู่กันด้วยถ้อยทีถ้อยอาศัย คนไทยส่วนใหญ่ให้การต้อนรับผู้ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นอย่างดี ทำให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันและผสมผสานกันอย่างลงตัว

การเลือกคู่ครอง การเลือกคู่ครองนั้นในสมัยก่อนจะอยู่ในรูปแบบที่ผู้ใหญ่จัดหาให้และฝ่ายชายจะต้องมีอายุมากกว่า 1 รอบ หรือ 12 ปีขึ้นไป โดยที่จะไม่มีการแต่งสายข้อมสาย ชาวมุสลิมนิกายซุนนีย์จึงแต่งงานกับนิกายซุนนีย์เท่านั้นเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดเจ้าบ่าวหรือเจ้าสาวจะต้องนับถืออิสลามเท่านั้น แต่ในปัจจุบันรูปแบบการเลือกคู่ครองได้เปลี่ยนไปมีการเลือกคู่ครองเอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ภาพ 4.16 กราฟแสดงการเลือกคู่ครองของชาวมุสลิมในปัจจุบัน

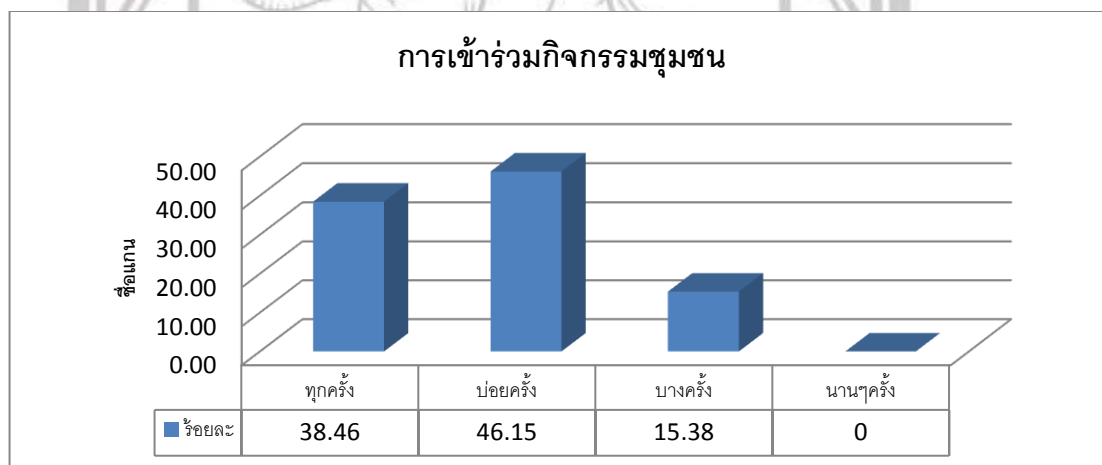
จากภาพ 4.16 จะเห็นว่าปัจจุบันชาวมุสลิมมีการเลือกคู่ครองด้วยตัวเองและเลือกคนในศาสนาเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 91.67 นั้นเป็นเพราะการแต่งงานกับคนในศาสนาเดียวกันย่อมมีความเข้าใจในความมุสลิมมากกว่าคนในศาสนาอื่นๆ เพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างกัน

4.5.2 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ภาษา ภาษาเป็นสิ่งที่หนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการปรับตัวในช่วงแรกที่เข้ามาทำการตั้งถิ่นฐาน เพราะชาวมุสลิมอพยพเข้ามาในพิชณุนโลกนั้นไม่ใช่คนไทยแต่เป็นชาวปาตานและชาวอินเดีย เป็นส่วนใหญ่จากการสัมผัสภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชน ได้ใจความว่า ทุกคนที่เข้ามาทำการตั้งถิ่นฐานในเขตเทศบาลพิชณุนโลกนั้นพยายามจะพูดภาษาไทยให้ได้แต่ภาษาไทยเป็นภาษาที่ยากกว่าภาษาอื่นๆ มีเสียงวรรณยุกต์เยอะทำให้ออกเสียงยากแต่ในปัจจุบันนั้นภาษาก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตนั้นเป็นเพราะชาวมุสลิมได้ทำการตั้งถิ่นฐานเขตพิชณุนโลกมีการตั้งถิ่นฐานมานานทำให้ลูกหลานชาวมุสลิมสามารถพูดไทยได้อย่างคล่องแคล่วเพราะได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล และตัวเองคือคนไทยร้อยเปอร์เซ็นต์แต่คงมีการใช้ภาษาในกลุ่มของตน การสื่อสารกับผู้คนส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยในการสื่อสารจึงทำให้ชาวมุสลิมไม่มีการแยกตัวหรือแบ่งแยกใดๆ กับคนกลุ่มอื่นๆ

อาหาร เมื่อถึงวันออกคือลดหรือหมดเดือนรอมฎอม ชาวมุสลิมจะมีการทำอาหารและโรตีสานแจกจ่ายให้กับเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการทำโรตีสานแบบต่างๆในแบบของชาวมุสลิม ทำให้กลุ่มชนอื่นๆบริเวณนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดี มีการรับวัฒนธรรมของกันและกัน ไม่ว่าจะชาวไทยและชาวจีนในสมัย ก็จะมีการทานโรตีสานที่นำมาจากชาวมุสลิม ชาวมุสลิมมีการทานอาหารแบบไทยเพียงแต่ต้องมีการปรับปรุงในเข้ากับหลักอาหารแบบมุสลิมทำให้มีการอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

การพบปะกันสังคมอื่นๆ ชาวมุสลิมในพื้นที่เทศบาลพิษณุโลกส่วนใหญ่จะมีทัศนคติที่ดีต่อคนไทยและสังคมไทยทำให้ไม่มีการแบ่งแยกคนไทยเองก็เช่นกัน มีการต้อนรับเป็นอย่างดี มองผู้อื่นเป็นมิตร

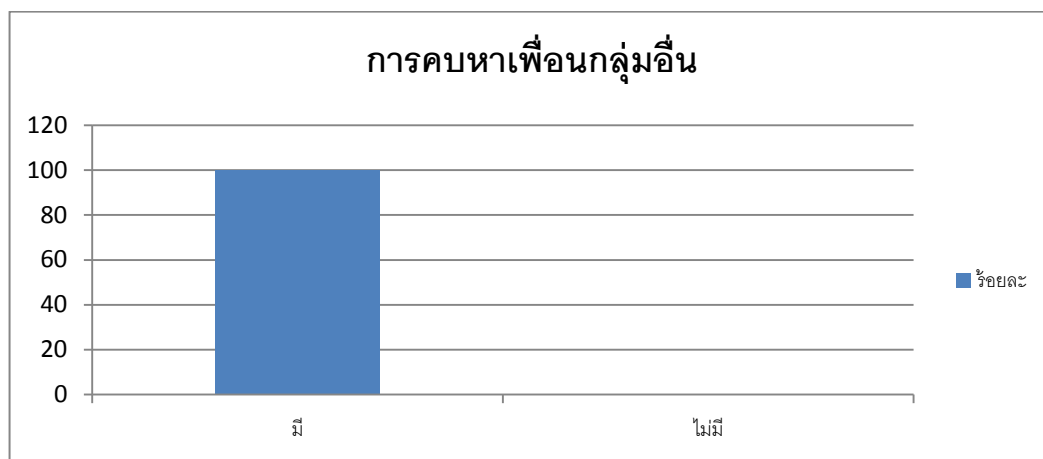
ภาพ 4.17 กราฟแสดงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของชาวมุสลิม

จากภาพ 4.17 จะเห็นได้ว่าชาวมุสลิมนั้นมีความร่วมมือกับกิจกรรมในชุมชนเป็นอย่างดี โดยที่เข้าร่วม บ่อยครั้งมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.15 เข้าร่วมทุกครั้งคิดเป็นร้อยละ 38.46 และเข้าร่วมบางครั้งมีจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 15.38

การคบหาเพื่อนกลุ่มอื่น ชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกนั้นมีความมิตรกับคนรอบข้างและสังคมอื่นๆไม่มีการแยกตัวแต่อย่างใดทำให้มีการคบค้าสมาคมกับคนกลุ่มอื่นๆในสังคม

จากภาพที่ 4.18 จะเห็นว่าชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกนั้นมีการคบหา

สมาคมกับคนในกลุ่มอื่นคิดเป็นร้อยละเซนต์เต็ม คนต่างชาติ ต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรมสามารถเป็นเพื่อนกันได้

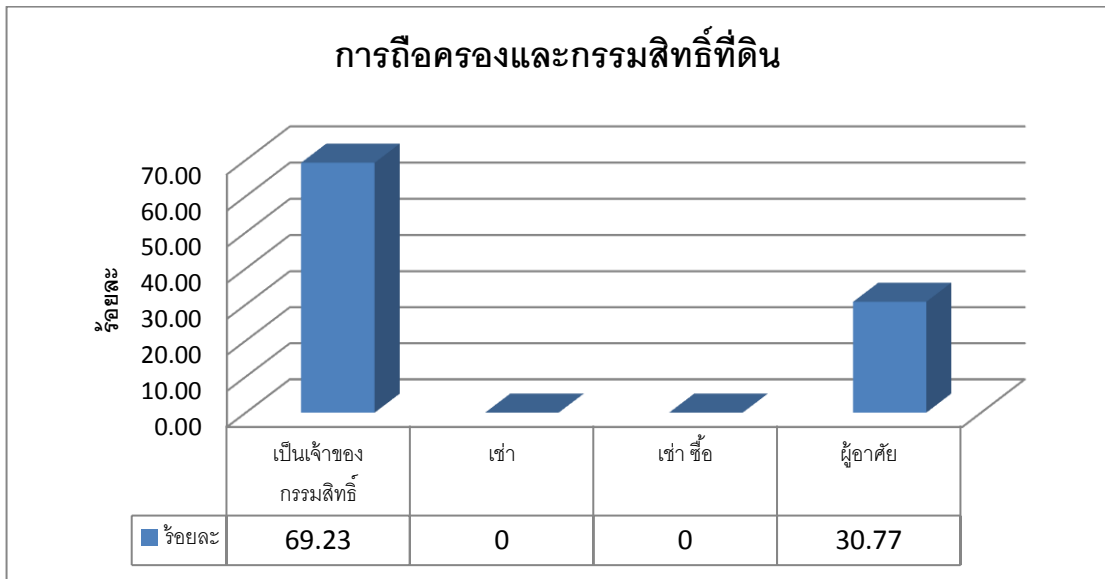
ภาพ 4.18 กราฟแสดงการคบหาสมาคมกับคนกลุ่มอื่น

4.5.3 ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ชาวมุสลิมในเขตเทศบาลพิษณุโลกจะมีอาชีพค้าขายจะสังเกตได้จากบริเวณสี่แยกบ้านแขกจะพบว่ามีย่านอาหารของชาวมุสลิมเรียงรายกันอยู่ และในตลาดเทศบาลของจังหวัดพิษณุโลกจะมีร้านค้าและแผงขายเนื้อของชาวมุสลิมด้วยเช่นกัน อีกหนึ่งอาชีพที่นิยมคือการทำสุสัต์ร์ จะสังเกตได้ว่า บริเวณชุมชนราม่าซึ่งเป็นชุมชนของชาวมุสลิม จะมีการเลี้ยงสุสัต์ร์ ทั้งวัว และแพะ เพื่อจะจำหน่ายนมและเนื้อสุสัต์ร์ ในปัจจุบันนั้นชาวมุสลิมหลายๆ คนมีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงทำให้มีโอกาสเข้ารับราชการ เป็นครู อาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย เป็นนักการเมือง ตลอดจนลูกจ้างของบริษัทเอกชนหลายแห่ง มีความเข้มแข็งกับบุคคลอื่นทุกประการ

การถือครองและกรรมสิทธิ์ที่ดิน

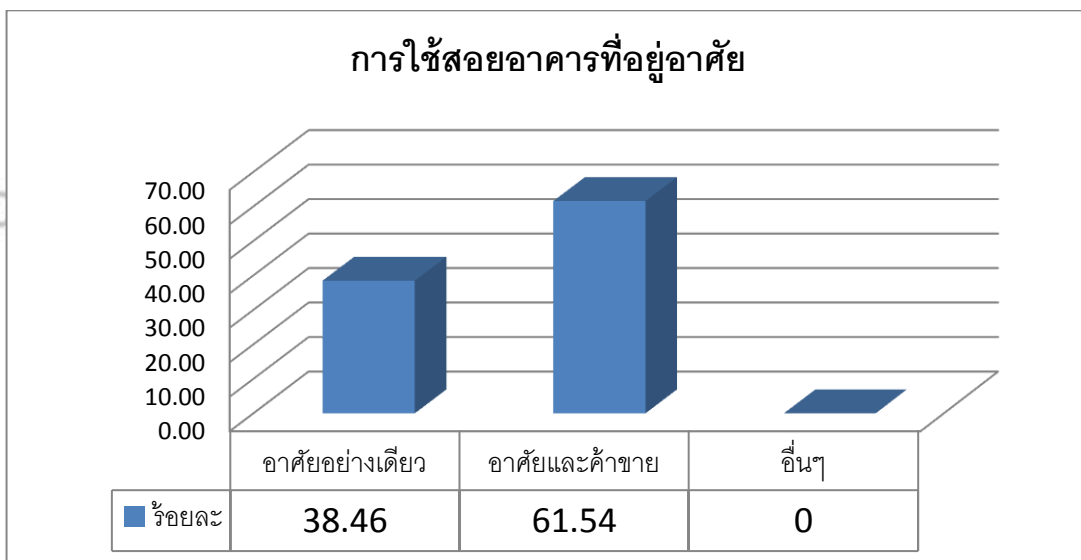
Copyright by Naresuan University
All rights reserved

ภาพ 4.19 กราฟแสดงการถือครองและกรรมสิทธิ์ที่ดิน

จากภาพ 4.19 แสดงให้เห็นว่าชาวมุสลิมในเทศบาลนครพิษณุโลกนั้นมีการถือครองกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองถึงร้อยละ 69.23 แสดงให้เห็นว่าชาวมุสลิมในเทศบาลนครนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี จึงมีความสามารถที่จะถือครองอสังหาริมทรัพย์เป็นของตนเองได้ อันดับ 2 ได้แก่ ฐานะผู้อาศัย คิดเป็นร้อยละ 30.77 จากการสอบถามกลุ่มประชากรเหล่านี้จะอาศัยอยู่กับ บิดามารดาที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

การใช้ประโยชน์ที่อยู่

ภาพ 4.20 กราฟแสดงการใช้ประโยชน์ที่อยู่

จากภาพ 4.20 จะเห็นว่าชาวมุสลิมมีการทำการค้าอยู่กับบ้านของตนโดยจะแบ่งส่วน
อย่างเห็นได้ชัดโดยมีการใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำการค้าคิดเป็นร้อยละ 61.54 และมีการอยู่
อาศัยเพียงอย่างเดียววนั้นคิดเป็นเพียง ร้อยละ 38.46

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

บทที่ 5

บทสรุป

จากผลการศึกษาทั้งหมดสามารถนำมาวิเคราะห์ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ประกอบไปด้วย เส้นทางการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน การดำเนินชีวิตและการปรับตัวในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านสังคมและวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

5.1 เส้นทางการเคลื่อนย้ายและรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

5.3 การดำเนินชีวิตและการปรับตัว

สรุปผลการวิจัย

5.1 เส้นทางการเคลื่อนย้ายและรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

เส้นทางการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน

จากการศึกษาพบว่า การเคลื่อนย้ายของชาวมุสลิมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาได้แก่ ระหว่างปีพุทธศักราช 2411-2453 , 2482-2488 , หลังปีพุทธศักราช 2500 บรรพบุรุษของชาวมุสลิมกลุ่มแรกๆ ที่มีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยคือบาบาชายีซึ่งเป็นชาวอินเดียในสมัยก่อนเดินทางมาจากชมพูทวีปชมพูทวีปจะประกอบไปด้วย ปากีสถาน อินเดีย บังคลาเทศ และศรีลังกา อาศัยมากับขบวนสินค้ารวมทั้งขบวนคาราวานปศุสัตว์เพื่อการค้าขายโดยอาศัยเส้นทางรอยต่อระหว่างอำเภอฮอดจังหวัดเชียงใหม่ บางส่วนได้เดินทางมากับบริษัทสัญชาติอังกฤษที่รับเหมาสร้างทางรถไฟสายเหนือและได้เข้ามาทำการตั้งถิ่นฐานบริเวณสี่แยกบ้านแขก ต่อมาอินเดียตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษทำให้ถูกเกณฑ์กำลังทหารเข้ามาสู้สงครามกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่สอง ประกอบกับในช่วงนั้นรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีนโยบายอพยพต่างดาวในภาคเหนือเข้าสู่จังหวัดพิษณุโลก จึงทำให้มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดพิษณุโลก เมื่อสงครามสงบลงแล้วญาติพี่น้องชาวมุสลิมที่อยู่ในต่างประเทศนั้นทราบข่าวจากผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่แล้ว จึงมีการอพยพกลับเพิ่มขึ้นมาทำการตั้งถิ่นฐานในไทย แต่ได้กระจายไปยังที่ต่างๆของไทยด้วย

รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

รูปแบบและกระบวนการตั้งถิ่นฐานสามารถพบว่าการตั้งถิ่นฐานในเทศบาลนคร พิษณุโลกนั้นระยะแรกเป็นแบบเกาะกลุ่มใกล้กับผู้นำศาสนาและมีจำนวนบ้านเรือนไม่มากนักและ ต่อมาหลังมีการตั้งถิ่นฐานตามผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนทำให้มีการขยายตัวของชุมชน ที่เรียกว่า ผลกระทบความใกล้เคียง(neighborhood effect) คือการตั้งถิ่นฐานจะได้รับอิทธิพลจากจุดเริ่มต้น แสดงออกอย่างชัดแจ้งคือ บริเวณใกล้เคียงจะได้รับอิทธิพลมากกว่าส่วนที่อยู่ไกลออกไป กระบวนการขยายตัวและเป็นการตั้งถิ่นฐานที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานนั้นมาจาก 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้าน กายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านกายภาพ คิดเป็นร้อยละ 16.67 เหตุผลที่เลือกมากที่สุด คือ ไกลแหล่งงาน

ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 37.50 เหตุผลที่มากที่สุดคือ การย้ายตามครอบครัว

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.89 เหตุผลที่มากที่สุด คือ โอกาสในการทำงาน

5.3 การดำเนินชีวิตและการปรับตัว

จากการศึกษาพบว่าชาวมุสลิมมีการปรับตัวในด้านต่างๆได้แก่ ด้านบุคคล ด้านสังคม และวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ

ด้านบุคคล ชาวมุสลิมมีการปรับตัวรับกับความรู้ใหม่ๆ มีการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอีกทั้งยังมีทัศนคติที่ดีต่อคนในพื้นที่ที่มีความเป็นมิตรต่อกันส่วนมากเลือกคู่ครองนั้นชาวมุสลิมจะเลือกคู่ครองตัวเองและเป็นคนที่นับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัจจุบันนั้นชาวมุสลิมสามารถปรับตัวรับกับภาษาไทยได้ดี มีการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร แต่ยังคงรักษาภาษาของกลุ่มตนไว้ เรื่องวัฒนธรรมอาหารทั้งคนพื้นถิ่นและชาวมุสลิมมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางอาหารของกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นโรตีสี หรืออื่นๆ แต่ทั้งหมดยังคงอยู่ในกรอบการปฏิบัติตัวแบบมุสลิม ชาวมุสลิมพื้นที่ศึกษานั้นมีการทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนเป็นประจำ

ด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของชาวมุสลิมในพื้นที่นั้น ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย และการเลี้ยงสัตว์เพราะฉะนั้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มักจะเป็นลักษณะตึกแถว แล้วเปิดเป็นร้านค้า การถือกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์บังคับบอกถึงสถานะทางเศรษฐกิจที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานพบว่า มีลักษณะรูปแบบการตั้งถิ่นฐานเป็นแบบเกาะ กลุ่มตั้งแต่ยุคแรกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีผลสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ชมพูนุท บุระนา ที่ได้ศึกษา เรื่อง การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่าตั้งแต่ยุคแรกจนถึงปัจจุบันนี้มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัวและรวมกลุ่ม และกระจุกตัวรวมกันใกล้กับสถานที่สำคัญทางศาสนาหรือรวมกลุ่มกันของคนที่มีลักษณะเหมือนกัน มีการตั้งถิ่นฐานตามผู้ที่ตั้งถิ่นอยู่ก่อนทำให้มีการขยายตัวออกของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทฤษฎีการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ของไบลูนต์ (1867) ที่เรียกว่าผลกระทบความใกล้เคียง (neighborhood effect) ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานคือ ปัจจัยด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สากล สถิตวิทยานันท์ (2532)

นอกจากนั้นยังมีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืนทางวัฒนธรรมมีการรับวัฒนธรรมกัน อย่างไม่ขัดแย้งตามแนวคิดของ Franz Boas (อ้างในอมรา พงศ์พิชญ์, 2534) ที่ว่า วัฒนธรรมหรือระบบสัญลักษณ์แพร่กระจายออกไปเพราะคนย้าย ถิ่นฐานและนำเอาวัฒนธรรมเก่าติดตัวไปด้วย

ปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากระยะเวลาในการเก็บข้อมูลน้อยทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างไม่มากเท่าที่ควร รวมทั้ง ข้อมูลบางอย่างไม่สามารถเปิดเผยได้เนื่องจากเป็นข้อมูลส่วนตัว

ข้อเสนอแนะ

การใช้แบบสอบถามนั้นอาจจะทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนเพราะผู้ทำแบบสอบถามอาจจะ บิดเบือนความจริงไปบ้างทำให้ข้อมูลไม่มีความแม่นยำเท่าที่ควร เพื่อข้อมูลที่แม่นยำควรมีบุคคล ที่รู้จักหรือเป็นคนในพื้นที่ชุมชนมุสลิม จะทำให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากขึ้น และต้องมีการศึกษาข้อ ควรปฏิบัติของชาวมุสลิมให้ดีกว่าก่อนสัมภาษณ์

บรรณานุกรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

บรรณานุกรม

- จรรยาพร รัศมีแพทย์. (2544). **รูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญบ้านบางกระดี กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- จิรวัดน์ พิระสันต์. (2556). **วัฒนธรรมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก**. พิษณุโลก: พี อาร์ทปริ้นติ้ง ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. **การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536
- ชมพูนุท บุระนา. (2550). **“การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่”**. การค้นคว้าอิสระระดับปริญญาตรี สาขาภูมิศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล. **ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน (Settlement Geography)**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : O.S Printing House, 2528
- บัณฑิตย์ สมะอุนและคณะ. (2551). **รายงานวิจัยเรื่องมุสลิมกับการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย The Muslims in Thai society**. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ.] ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2551
- มยุรา วงษ์สันต์ (อาชิซะห์ มุณีร์). (2546). **รู้จักอิสลาม**. กรุงเทพมหานคร: สภาอุมุสลิมโลก สำนักงานประเทศไทย.
- วีรยา น้อยวงศ์ นยางค์. 2539. **“การตั้งถิ่นฐานของชุมชนมุสลิมจังหวัดพิษณุโลก”** เอกสาร สัมมนาวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สุรัตน์ สิวศ์แผน. (2549). **“พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อมุสลิมกับชาวซิกข์ย่านวัดเกต”**. การค้นคว้าอิสระ สาขาภูมิศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา พงศาพิชญ์. **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534

เทศบาลนครพิษณุโลก. **เทศบาลนครพิษณุโลก**. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2558,
 จาก <http://www.phsmun.go.th/pages-10-Overview>

แนะนำแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลก 10 ย่าน. **สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด
 ภาคเหนือตอนล่าง**. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2558 , จาก http://www.osmnorth-s1.moi.go.th/GuideThai/Travle_market.html

มัสดิปปากีสถานพิษณุโลก. (17 เมษายน 2555). **phitsanulokhotnews**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.phitsanulokhotnews.com/2013/04/17/34925>

Lof [นามแฝง]. (16 กรกฎาคม 2550). **ความเป็นมาของอิสลามในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2558, จาก <http://www.oknation.net/blog/islam/2007/07/16/entry-2>

โชติรัตน์ โกมารทัต. (27 พฤษภาคม 2554). **มุสลิมในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2558, จาก . http://sameaf.mfa.go.th/th/muslim_world/detail.php?ID=1996

ณัฐวร อันปัญญา. (24 กุมภาพันธ์ 2554). **การย้ายถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2558 , จาก http://cdmsu52.blogspot.com/2011/02/blog-post_24.html

ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (27 ตุลาคม 2552). **ปัจจัยที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2558, จาก http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/1755-00/

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การตั้งถิ่นฐานการตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชาวมุสลิมในเขตเทศบาลนครเมือง
จังหวัดพิษณุโลก

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี(104496) สาขาวิชาภูมิศาสตร์

คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

นางสาว นิสา พันยาง

นิสิตชั้นปีที่ 4

มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันที่ให้สัมภาษณ์.....

ชื่อ - สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ นาย/นาง/

นางสาว.....

อายุ.....ปี อาชีพ.....

เชื้อชาติ..... สัญชาติ.....

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... ซอย.....

ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

สถานภาพ โสด แต่งงาน หย่าร้าง**ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไป**

1.1 แต่เดิมท่านนับถือศาสนาอิสลามหรือไม่

 ใช่ ระบุเชื้อสาย..... (ข้ามไปข้อ 1.3) ไม่ ศาสนา

เดิม.....

1.2 เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามเพราะเหตุใด

 มีศรัทธาและเลื่อมใส แต่งงานกับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม อื่นๆ ระบุ.....

1.3 มีจำนวนคนในครอบครัวจำนวน.....คน

รายละเอียด

ลำดับ	ชื่อ	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ	เชื้อสาย	ความสัมพันธ์ กับผู้ตอบ
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

หมายเหตุ * เพศ ชาย = ช, หญิง = หญิง **การศึกษา หมายถึง ระดับชั้น เช่น ประถม 6, ปริญญาตรี

*** เชื้อชาติ หมายถึง 1.อินเดีย-ปากีสถาน 2.บังคลาเทศ 3.พหวน 4.จีน-ฮ้อ 5. อื่นๆระบุ.....

1.4 ท่านแต่งงานกับ (ในกรณีโสดข้ามไปตอนที่ 2)

() คนในศาสนาเดียวกัน () ต่างศาสนา ระบุ.....

1.5 ท่านแต่งงานประมาณปี พ.ศ.

1.6 การเลือกคู่ครองของท่าน

() เลือกเอง () ผู้ใหญ่จัดหาให้ () อื่นๆ

ระบุ.....

1.7 ในกรณีที่ท่านแต่งงาน ท่านมีบุตรหรือไม่

() มี () ไม่มี

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการศึกษา

ประวัติการศึกษา

ระดับ	สำเร็จการศึกษาจาก	สายที่เรียน/สาขาที่เรียน
ประถม		
มัธยมต้น		
มัธยมปลาย/ปวช.		
ปริญญาตรี/ปวส.		
สูงกว่าปริญญาตรี		
ระบุ.....		

****หมายเหตุหากไม่มีระดับการศึกษาให้ท่านเว้นไว้**

ตอนที่ 3 ข้อมูลการย้ายถิ่นฐานและการตั้งถิ่นฐาน

3.1. ท่านเคยย้ายถิ่นฐานที่อยู่หรือไม่

() เคย () ไม่เคยเกิดขึ้น (ข้ามไปตอนที่ 4)

3.2. มีพี่น้อง/ญาติ/หรือคนรู้จัก ที่อยู่ย่านนี้มาก่อนหรือไม่

() ไม่มี (ข้ามไปข้อ 3)

() มี

ความสัมพันธ์เป็น.....เชื้อชาติ.....นับถือศาสนา.....

เดินทางมาอย่างไร.....

ปัจจุบันอยู่ที่ไหน.....

มีการพบปะกันบ่อยหรือไม่.....

3.3. ก่อนย้ายมาที่อยู่ปัจจุบันท่านเคยอยู่ที่ไหน.....

การย้ายครั้งแรกจาก.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ประเทศ.....พ.ศ.ที่ย้าย(โดยประมาณ).....

อาศัยนาน.....ปี

1) สาเหตุที่ทำให้ย้าย(เรียงลำดับความสำคัญสำหรับท่านจากมากไปน้อย)

- () ย้ายตามครอบครัว
- () ย้ายตามคู่สมรส
- () ญาติหรือคนรู้จักชักชวน
- () โอกาสในการศึกษา
- () ใกล้เคียงสถาน
- () ใกล้เคียงงาน
- () ราคาที่ดิน ราคาเช่า
- () ประกอบอาชีพลำบาก
- () เดินทางสะดวกกว่า
- () เหตุผลทางการเมือง
- () เหตุผลทางศาสนา
- () ถูกไล่ที่
- () อื่นๆ ระบุ.....

2) การครอบครองที่ดินหรือที่อยู่

- () เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ () เช่า () เช่า ซื้อม () ผู้อาศัย

3) การใช้สอย

- () อาศัยอย่างเดียว () อาศัยและค้าขาย () อาศัยและ.....

4) อาชีพ.....สาเหตุที่เลือก.....

รายได้ โดยประมาณ.....สถานที่ทำงาน.....

ใช้เวลาในการย้ายถิ่นนานเท่าไร.....เดินทางอย่างไร.....

5) จำนวนคนที่เดินทางร่วมกัน.....คน ส่วนคนที่แยกไปเพราะ.....

6) ปัญหาในการย้ายเข้ามาอาศัย

ด้านกายภาพ.....

ด้านเศรษฐกิจ.....

ด้านสังคมและวัฒนธรรม.....

การย้ายครั้งที่2 (หากไม่ได้ย้ายข้ามไป ตอนที่4)

จาก.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ประเทศ.....พ.ศ.ที่ย้าย(โดยประมาณ).....

อาศัยนาน.....ปี

1) สาเหตุที่ทำให้ย้าย(เรียงลำดับความสำคัญสำหรับท่านจากมากไปน้อย)

- () ย้ายตามครอบครัว
- () ย้ายตามคู่สมรส
- () ญาติหรือคนรู้จักชักชวน
- () โอกาสในการศึกษา
- () ใกล้เคียงสถาน
- () ใกล้เคียงงาน
- () ราคาที่ดิน ราคาเช่า
- () ประกอบอาชีพลำบาก
- () เดินทางสะดวกกว่า
- () เหตุผลทางการเมือง
- () เหตุผลทางศาสนา
- () ถูกไล่ที่
- () อื่นๆ ระบุ.....

2) การครอบครองที่ดินหรือที่อยู่

- () เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ () เช่า () เช่าซื้อ () ผู้อาศัย

3) การใช้สอย

- () อาศัยอย่างเดียว () อาศัยและค้าขาย () อาศัยและ.....

4) อาชีพ.....สาเหตุที่เลือก.....

รายได้ (โดยประมาณ).....สถานที่ทำงาน.....

ใช้เวลาในการย้ายถิ่นนานเท่าไร.....เดินทางอย่างไร.....

5) จำนวนคนที่เดินทางร่วมกัน.....คน ส่วนคนที่แยกไปเพราะ.....

6) ปัญหาในการย้ายเข้ามาอาศัย

ด้านกายภาพ.....

ด้านเศรษฐกิจ.....

ด้านสังคมและวัฒนธรรม.....

การย้ายครั้งที่3 (หากไม่ได้ย้ายข้ามไป ตอนที่4)

จาก.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ประเทศ.....พ.ศ.ที่ย้าย(โดยประมาณ).....อาศัย

นาน.....ปี

1) สาเหตุที่ทำให้ย้าย(เรียงลำดับความสำคัญสำหรับท่านจากมากไปน้อย)

() ย้ายตามครอบครัว

() ย้ายตามคู่สมรส

() ญาติหรือคนรู้จักชักชวน

() โอกาสในการศึกษา

() ใกล้ศาสนสถาน

() ใกล้แหล่งงาน

() ราคาที่ดิน ราคาเช่า

() ประกอบอาชีพลำบาก

() เดินทางสะดวกกว่า

() เหตุผลทางการเมือง

() เหตุผลทางศาสนา

() ถูกไล่ที่

() อื่นๆ ระบุ.....

2) การครอบครองที่ดินหรือที่อยู่

() เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

() เช่า

() เช่า ชื่อ

() ผู้อาศัย

3) การใช้สอย

() อาศัยอย่างเดียว

() อาศัยและค้าขาย

() อาศัยและ.....

- 4) อาชีพ.....สาเหตุที่เลือก.....
 รายได้ (โดยประมาณ).....สถานที่ทำงาน.....
 ใช้เวลาในการย้ายถิ่นนานเท่าไร.....เดินทางอย่างไร.....
- 5) จำนวนคนที่เดินทางร่วมกัน.....คน ส่วนคนที่แยกไปเพราะ.....

- 6) ปัญหาในการย้ายเข้ามาอาศัย
 ด้านกายภาพ.....
 ด้านเศรษฐกิจ.....
 ด้านสังคมและวัฒนธรรม.....

ตอนที่ 4 ข้อมูลทางศาสนา

4.1. ช่วงเวลา ก่อนปี2500 (ถ้าท่านไม่ทราบข้อมูลในช่วงเวลานี้ ข้ามไปข้อ 4.2)

- 1) สถานที่ประกอบศาสนกิจ คือ.....ระยะทางจากบ้าน.....
- 2) ความสะดวกในการไปประกอบศาสนกิจ
 () มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () ค่อนข้างน้อย
- 3) การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ
 () เดิน () รถจักรยานยนต์ () รถยนต์ () อื่นๆ.....
- 4) ความถี่ในการไปประกอบศาสนกิจ
 () ทุกวัน () ทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) () ทุกเดือน (รวมฎอม) () ทุกวันสำคัญ
- 5) ความถี่ที่ท่านกับคนในครอบครัวไปประกอบศาสนกิจด้วยกัน
 () ทุกวัน () ทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) () ทุกเดือน (รวมฎอม) () ทุกวันสำคัญ

4.2. ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2501- พ.ศ. 2535 (ถ้าท่านไม่ทราบข้อมูลในช่วงเวลานี้ ข้ามไปข้อ 4.3)

- 1) สถานที่ประกอบศาสนกิจ คือ.....ระยะทางจากบ้าน.....
- 2) ความสะดวกในการไปประกอบศาสนกิจ
 () มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () ค่อนข้างน้อย
- 3) การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ
 () เดิน () รถจักรยานยนต์ () รถยนต์ () อื่นๆ.....

4) ความถี่ในการไปประกอบศาสนกิจ

() ทุกวัน () ทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) () ทุกเดือน (รวมฎอม) () ทุกวันสำคัญ

5) ความถี่ที่ท่านกับคนในครอบครัวไปประกอบศาสนากิจด้วยกัน

() ทุกวัน () ทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) () ทุกเดือน (รวมฎอม) () ทุกวันสำคัญ

4.3. ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2536- ปัจจุบัน

1) สถานที่ประกอบศาสนกิจ คือ.....ระยะทางจากบ้าน.....

2) ความสะดวกในการไปประกอบศาสนกิจ

() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () ค่อนข้างน้อย

3) การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ

() เดิน () รถจักรยานยนต์ () รถยนต์ () อื่นๆ.....

4) ความถี่ในการไปประกอบศาสนกิจ

() ทุกวัน () ทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) () ทุกเดือน (รวมฎอม) () ทุกวันสำคัญ

5) ความถี่ที่ท่านกับคนในครอบครัวไปประกอบศาสนากิจด้วยกัน

() ทุกวัน () ทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) () ทุกเดือน (รวมฎอม) () ทุกวันสำคัญ

ตอนที่ 5 ข้อมูลด้านภาษา

5.1. ท่านพูดภาษาอะไรบ้าง 1.....

2.....

3.....

4.....

5.2. ภาษาที่ใช้ในครอบครัว ช่วงเวลา ก่อนปี 2500.....

ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2501- พ.ศ. 2535.....

ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2536- 2556.....

ปัจจุบัน.....

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

5.3. ภาษาที่ใช้ทำงานหรือติดต่อกับบุคคลอื่นช่วงเวลา ก่อนปี2500.....
 ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2501- พ.ศ. 2535.....
 ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2536- 2556.....
 ปัจจุบัน.....

5.4. ภาษาที่ใช้กับบุคคลในศาสนาเดียวกัน ช่วงเวลา ก่อนปี2500.....
 ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2501- พ.ศ. 2535.....
 ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2536- 2556.....
 ปัจจุบัน.....

ตอนที่6 ข้อมูลด้านสังคม

6.1 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับคนกลุ่มอื่นในชุมชนหรือไม่ () ไม่เคย (ข้ามไปข้าม 6.2) () เคย
 ถ้าเคยบ่อยแค่ไหน

() ทุกครั้ง () บ่อยครั้ง () บางครั้ง () นานๆครั้ง () อื่นๆ.....

6.2 ท่านมีกลุ่มเพื่อนเป็นคนต่างศาสนาหรือไม่ () มี () ไม่มี

6.3 ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กร/สมาคมใดในชุมชนหรือไม่ และมีสถานภาพอย่างไร

() ไม่ได้เป็นสมาชิก

() เป็นสมาชิกของ.....
 สถานภาพ.....เหตุผลที่เข้าร่วม.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ตอนที่ 7 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

7.2 ลักษณะการประกอบอาชีพภายในครอบครัวของท่าน (ทำเครื่องหมายได้มากกว่า 1 ข้อ)

เวลา (พ.ศ.)/ อาชีพ	ข้าราชการ	ลูกจ้างประจำ	รับจ้าง ระบุ	ค้าขาย ระบุ	พนักงาน บริษัท	อื่นๆ ระบุ
ก่อนปี 2500						
2501- 2535						
2536- 2556						
ปัจจุบัน						

7.2 ท่านเคยเปลี่ยนอาชีพหรือไม่

ไม่เคย

เคย เปลี่ยนจาก.....เป็น.....

7.3 สาเหตุที่เปลี่ยนงานเพราะ

รายได้ไม่เพียงพอ

มีทางเลือกมากขึ้น

การศึกษาสูงขึ้น

มีปัญหาที่งานเดิม

มีผู้ชักชวน

อื่นๆ ระบุ.....

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ภาคผนวก ข สภาพจริงพื้นที่ศึกษา

มัสยิดปากีสถาน ศาสนสถานของชาวมุสลิม ที่ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกบ้านแขก

ร้านอาหารของชาวมุสลิมบริเวณทางรถไฟสี่แยกบ้านแขก

เศรษฐกิจและสิ่งปลูกสร้างบริเวณสี่แยกบ้านแขก

ที่อยู่อาศัยของชาวมุสลิม บริเวณตลาดใต้

อาชีพของชาวมุสลิม

ประวัติผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นิตา พันยาง
วัน เดือน ปี เกิด	5 ธันวาคม 2536
ที่อยู่ปัจจุบัน	237 หมู่2 ตำบลเพชรละคร อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2558	ปริญญาตรี วท.บ.(ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2554	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเพชรละครวิทยา
พ.ศ. 2551	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเพชรละครวิทยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Copyright by Naresuan University

All rights reserved